

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 946

4. LIPNJA 2021. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Hrvati u Opovu

Ponos i vjera

SADRŽAJ

6

Završeni lokalni izbori u Hrvatskoj,
dopunski na jesen
**Razmjerna
zastupljenost za
nacionalne manjine**

8

Mato Jurić o odlasku iz Beške
u Zagreb
Napuštanje zavičaja

12

Nela Skenderović,
urednica Revije *Dužijanca*
**Note i riječi
pisani srcem**

24

Dvjestoti broj dječjeg podlistka
Hrvatske riječi
**Hrcko – ulaganje
u budućnost**

31

U Novom Sadu održano
Preprekovo proljeće 2021.
Susret ljubitelja poezije

34

Stoljeće crkve Uznesenja Blažene
Djevice Marije na nebo na Bikovu
**Građena na zemlji
i od zemlje**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stan-
tić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić,
Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav
Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i
Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinirator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Birograf Comp DOO, Zemun

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Paralele

Drugi krug lokalnih izbora u Hrvatskoj je završen i birači su odlučili tko će naredne četiri godine voditi županije, gradove i općine. U većini slučajeva, jer će biti i dopunskih izbora na kojima će se birati predstavnici nacionalnih manjina kako bi se osigurala njihova razmjerna zastupljenost.

Ono što je poslije ovih izbora zgodno uraditi je napraviti usporedbu između Srbije i Hrvatske. Na stranu izborni sustav i zakoni koji su posve drugačiji. Hoću ovdje o nečem drugom – o političkoj sceni jedne i druge države. Bez obzira na klackalicu koja nekada pretegne na jednu, a nekada na drugu stranu, na hrvatskoj političkoj pozornici dominiraju dvije jake stranke – HDZ i SDP. I nije to politička slagalica od jučer već proces koji traje 30 godina. U Srbiji niti jedan izborni ciklus. Sjetimo se samo godina neprikosnovene vlasti Demokratske stranke. Da, da iste te stranke koja danas jedva da ima jednoznaменkastu potporu birača. Da, iste te stranke od koje više nitko ni ne očekuje bilo kakvu pobjedu na izborima, pa bili oni i na razini mjesne zajednice. Sjetiti se ne moramo, jer to danas živimo, ove sadašnje neprikosnovene vlasti naprednjaka. Što će reći: matrica je ista, samo su akteri drugi. Ili je problem u nama biračima koji nemamo svoj izg(r)ađen politički stav ili je problem u strankama čije nam se vladanje toliko ogadi da iz inata glasamo protiv ili iz revolta izbornog dana ostanemo doma.

U Srbiji bi vjerojatno u rubrici vjerovali ili ne bila pridodata i vijest da iz nekog građanskog pokreta, protesta, neke lokalne inicijative izraste pokret kojem će birači pokloniti svoje povjerenje. Pa makar ono bilo tek dovoljno za prijeći izborni prag. A da ne govorimo o pobjedi u glavnom gradu i mjestu prvog čovjeka tog istog grada (kao što se to na ovim izborima dogodilo u Zagrebu).

I još jedna bitna razlika. Kod nas akteri lokalne političke scene ne izlaze na crtu svojim biračima imenom i djelom, već se, a sve po zakonu, skrivaju iza imena stranačkih lidera. Eksperiment s izravnim izborom gradonačelnika bio je tek kratkotrajni pokušaj imitacije demokracije.

Z. V.

Dan državnosti Hrvatske obilježen i u Zemunu

Svečano za Domovinu

U župi Uznesenja Blažene Djevice Marije u četvrtak, 27. svibnja, slušana je misa za Domovinu, povodom proslave Dana državnosti Republike Hrvatske (30. svibnja). Euharistijsko slavlje predvodio je fra **Ilija Alandžak**, župnik župe svetog Antuna Padovanskog u Beogradu, uz koncelebraciju mons. **Marka Kljajića**, župnika iz Surčina, vlč. **Mihaila Sokola** i domaćeg župnika vlč. **Joze Duspare**.

Ovu svečanost je na poseban način uveličao svojim pjevanjem zbor *Sveta Cecilija* župe Zemun.

Nakon mise, održan je kratak kulturno-umjetnički program, koji su organizirali Društvo hrvatske mladeži Zemuna i Zajednica Hrvata Zemuna *Ilija Okrugić*. Hrvatski zbor *Odjek* otpjevao je dvije pjesme – *Majko naša* i *Tvoja zemlja*. Katarina Čeliković iz Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata predstavila je monografiju *Identitet srijemskih Hrvata kroz prizmu tradicijske baštine*, a nakon prezentacije, monografije su uručene kazivačima iz Zemuna. Po primjerak je svečano uručen hrvatskom veleposlaniku u Srbiji **Hidajetu Bišćeviću** i vlč. Duspari.

Osim veleposlanika Bišćevića sa suradnicima, proslavi u Zemunu nazočili su i predsjednik izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Lazar Cvijin**, savjetnik za humanitarna pitanja u Veleposlanstvu Suverenog malteškog reda u Srbiji **Nenad Prokić**, upraviteljica Fondacije *Antun Gustav Matoš* iz Beograda **Katica Naglič** i pred-

sjednik Upravnog odbora iste fondacije **Mato Princip**, **Katarina Čeliković** u ime ZKVH-a, **Irena Obradović** u ime Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina i **Branko Kajić** u ime ZHZ-a *Ilija Okrugić*.

U svojoj zahvali vlč. Duspara je podsjetio veleposlanika Bišćevića na njegove riječi iz prošlogodišnjeg pozdra-

va upućenih Hrvatima u Zemunu, kada je obećao da će se u potpunosti zalagati za pomoć Hrvatima u rješavanju njihovih problema na raznim poljima života, a posebno za olakšanje dobivanja hrvatskog državljanstva.

Organiziranje proslave potpomognuto je od Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

P. Dujić

Sinoda Zrenjaninske biskupije: Nedostaju hrvatski svećenici

Svečanom svetom misom u katedrali sv. Ivana Nepomuka u Zrenjaninu službeno je u Banatu završen sinodalni proces započet 2017. godine. Pokrenuo ga je zrenjaninski biskup mons. dr. sc. **Ladislav Német** pod sloganom »Dobro nam je ovdje«. Tijekom Sinode razmatrano je deset tema važnih za vjerski život banatskih katolika. Svaka župa pojedinačno sudjelovala je u ovom procesu, tako da je na adresu Biskupije pristiglo više od 800 grupnih komentara i odgovora vezanih uz postavljena pitanja. Na temelju dobivenih informacija sastavljeno je ukupno deset radnih dokumenata o kojima se raspravljalo proteklog vikenda u Zrenjaninu. Nakon brojnih rasprava i razmjena mišljenja, katkad i vrlo žustrih, ali vođenih u duhu zajedništva i ljubavi, izrađen je konačni sinodalni akt.

Za sadržinu dokumenata brinuli su odbori koje su činili svećenici i vjernici. Neke od banatskih župa, u kojima je glavni liturgijski jezik hrvatski, predstavljali su pripadnici

zajednica u Starčevu, Opovu i Borči. Najosjetljivija tema za Hrvate u Banatu jest pastoral na materinskom jeziku. Dokument koji se bavi ovim područjem iznio je na vidjelo nedostatak hrvatskih svećenika, tako da je ta poteškoća prepoznata i uvrštena uz ostale napomene službenoga akta. To ima iznimno veliki značaj za hrvatsku zajednicu budući da je rješavanje ove problematike sada i službeno stavljeno na dnevni red.

Dvojezično misno slavlje na mađarskom i hrvatskom jeziku u nedjelju je predvodio preuzvišeni biskup Német u koncelebraciji s visokim dostojanstvenicima katoličke crkve iz Srbije, Mađarske, Hrvatske, Crne Gore. U ime hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji misi su nazočili predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Lazar Cvijin**, te zamjenik pokrajinskog tajnika za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama i predsjednik Udruge banatskih Hrvata **Goran Kaurić**.

Predsjedništvo DSHV-a

Izborna skupština predložena za srpanj

U Domu DSHV-a u Subotici u ponedjeljak, 31. svibnja, održana je 15. sjednica Predsjedništva Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, na kojoj je, među ostalim, jednoglasno usvojen prijedlog odluke koja će biti proslijeđena Vijeću DSHV-a na odlučivanje da se, zbog slabljenja protupandemijskih mjera i stvaranja pretpostavki za okupljanje većeg broja ljudi na javnom

mjestu, Izborna skupština DSHV-a održi u Tavankutu sredinom srpnja. Konačnu odluku o mjestu i vremenu održavanja Izborne skupštine donijet će Vijeće DSHV-a koje će biti održano sredinom lipnja, priopćila je Press služba DSHV-a.

Na sjednici je primljena na znanje informacija o izvješću neovisnog revizora o materijalno-financijskom po-

slovanju DSHV-a za 2020., prema kojemu je »godišnje financijsko izvješće pripremljeno u skladu sa zahtjevima Zakona o financiranju političkih aktivnosti, u formi i sadržini propisanoj odredbama Pravilnika o evidencijama i izvješćima političkog subjekta na istinit i objektivni način«.

Predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** obavijestio je članove Predsjedništva o najvažnijim događajima u DSHV-u i u hrvatskoj zajednici između dviju sjednica Predsjedništva, stavljajući naglasak na susret s ministrom vanjskih i europskih poslova Hrvatske **Gordanom Grlićem Radmanom** tijekom njegova posjeta na polaganju kamena temeljca za Hrvatsku kuću u Subotici, o podrškama svim važnijim inicijativama u hrvatskoj zajednici od strane dužnosnika i članova DSHV-a, napose kada je riječ o upisu u razrede na hrvatskom, aktivnostima glede uvođenja tzv. bunjevačkog jezika u službenu uporabu na teritoriju Grada Subotice, posjetu veleposlanika Hrvatske **Hidajeta Bišćevića** DSHV-u te najnovijim gibanjima u hrvatskoj zajednici koja imaju za cilj destabilizaciju stanja. U raspravi koja je uslijedila članovi Predsjedništva pozitivno su ocijenili djelovanje DSHV-a u između dviju sjednica, uz naglasak da nisu iznevjerena osnovna načela i misija postojanja DSHV-a, a to je zaštita i artikulacija interesa Hrvata u Srbiji, navodi se u priopćenju Press službe DSHV-a.

H. R.

Središnji državni ured za Hrvate izvan RH

Potpota i za projekte Hrvata u Srbiji

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske donio je Odluku o dodjeli financijske potpore za posebne potrebe i projekte od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske za 2021. godinu. Javni poziv provodi se s ciljem promicanja veza i jačanja suradnje Hrvatske s Hrvatima izvan Hrvatske te očuvanja i jačanja nacionalnog identiteta, zaštite prava i interesa hrvatskih zajednica, očuvanja hrvatskog jezika, kulturnog stvaralaštva i baštine te poticanja hrvatskog kulturnog zajedništva, kao i pomoći ugroženim pojedincima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Hrvatske.

Ukupno je raspodijeljeno 2,5 milijuna kuna. Ured je za primio ukupno 600 prijava, od čega je sredstva dobilo njih 159.

Kada su u pitanju Hrvati u Srbiji, potporu je dobilo 23 projekta hrvatskih institucija, udruga i katoličkih župa u ukupnom iznosu od oko 360 tisuća kuna. Najveći broj subjekata dobio je sredstva u rasponu od 10 do 15 tisuća kuna, pojedini projekti dobili su po 20 tisuća, a najveći iznos sredstava dobilo je Hrvatsko nacionalno vijeće – 42.000 kuna. Jednokratnu financijsku pomoć od 3.000 kuna dobilo je šestoro ugroženih pojedinaca iz Srbije. Također, dvije udruge vojvođanskih Hrvata sa sjedištem u Hrvatskoj dobile su po 10 tisuća kuna za svoje projekte.

Detaljni rezultati Javnoga poziva dostupni su na internetskoj stranici Ureda: www.hrvatiizvanrh.gov.hr.

H. R.

Završeni lokalni izbori u Hrvatskoj, dopunski na jesen

Razmjerna zastupljenost za nacionalne manjine

Mediji u Hrvatskoj (i šire) analiziraju rezultate lokalnih izbora, čiji je drugi krug završen 30. svibnja. Pa ipak, to nije i kraj ovogodišnjih izbora. Dio općina, gradova i županija na jesen čekaju dopunski izbori, jer u dva protekla izborna kruga nije izabran dovoljan broj pripadnika nacionalnih manjina u lokalna predstavnička tijela

Hrvatska demokratska zajednica je na proteklom lokalnim izborima osvojila 252 mjesta gradonačelnika i načelnika te 15 župana. Drugoplasirana Socijaldemokratska partija ima 77 gradonačelnika i načelnika. U prilično kompliciranoj slici, budući da se radi o čak 576 različitih jedinica lokalne i regionalne samouprave, teško je odrediti tko je nesporni pobjednik, jer nisu sve te jedinice ni iste veličine, ni brojnosti stanovnika, ni financijske moći pa ni simboličke težine. Ipak, piše *faktograf.hr*, ukoliko se promatraju apsolutne brojke, HDZ je i dalje uvjerljivo najjača politička opcija u Hrvatskoj.

Dodatno se slika komplicira jer, iako je obavljeno dva kruga lokalnih izbora, oni još uvijek nisu konačno završeni jer se u roku od 90 dana (najvjerojatnije na jesen) moraju održati dopunski izbori na kojima će se birati predstavnici nacionalnih manjina kako bi se osigurala njihova razmjerna zastupljenost. Tada su moguća i preslagivanja u formiranju zastupničkih većina, naročito u onim mjestima gdje u većem broju žive pripadnici nacionalnih manjina. Prema podacima Državnog izbornog povjerenstva, u lokalnim predstavničkim tijelima ostalo je nepopunjeno 99 vijećničkih mjesta namijenjenih pripadnicima nacionalnih manjina.

Naime, prema hrvatskim zakonima, mora se osigurati razmjeran broj pripadnika nacionalnih manjina u općinskim i gradskim vijećima te županijskim skupštinama, i ukoliko se taj broj ne osigura u redovnom roku organiziraju se dopunski izbori.

Dopunski izbori

Broj zastupnika iz reda pripadnika nacionalnih manjina određuje se sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina i Zakonu o lokalnim izborima, a na temelju popisa stanovništva i ukupnog broja vijećnika u predstavničkim tijelima. Dodatno, općine i gradovi mogu svojim statutima odrediti broj pripadnika nacionalnih manjina u općinskim i gradskim vijećima, neovisno o njihovom udjelu u ukupnom stanovništvu na nekom području.

HDZ i dalje uvjerljivo najjača politička opcija

Drugim riječima, lokalne jedinice mogu pripadnicima manjina svojim statutima dati i veća prava sudjelovanja u lokalnoj vlasti od zakonom propisanog minimuma.

Rezultati izbora za općinska i gradska vijeća i županijske skupštine pokazali su da u polovini županija nije izabran dovoljan broj pripadnika nacionalnih manjina, tako da za 10 županijskih skupština i u Zagrebu – koji također ima status županije – moraju biti dopunski izbori, jednako kao i u 16 gradova i 55 općina, piše *faktograf.hr*.

Na dopunskim izborima za županijske skupštine i općinska i gradska vijeća popunjavat će se 74 vijećnička mjesta namijenjenih za Srbe, 11 za Rome, četiri za Talijane, tri za Mađare i jedan za Ukrajinke. Dopunski izbori bit će i za pripadnike hrvatskog naroda, budući da se i na njih odnosi princip razmjerne zastupljenosti u mjestima gdje čine manjinu, u tri općine u istočnoj Slavoniji – Borovu, Trpinji i Jagodnjaku.

Kandidacijske liste

Na dopunskim izborima mogu sudjelovati isključivo pripadnici nacionalnih manjina, odnosno Hrvati tamo gdje su u manjini, i jedino oni mogu birati i biti birani. Međutim, kandidacijske liste mogu isticati sve političke stranke kao i grupe birača. To znači da bi aktualne stranke ili nezavisne liste koje su sada ušle u predstavnička tijela na jesen mogle krenuti u potragu za pripadnicima manjina kako bi ojačale broj svojih vijećničkih mandata, navodi *faktograf.hr*.

Dopunski izbori za nacionalne manjine u rujnu ili listopadu

Nakon dopunskih izbora, broj sadašnjih vijećničkih mjesta povećat će se za broj pripadnika nacionalnih manjina koji moraju ući u predstavničko tijelo, a hoće li i kako to utjecati na formiranje zastupničkih većina vidjet će se na jesen. Prema pisanju portala *faktograf.hr*, posebno će biti zanimljivo pratiti što će se događati u nekoliko županijskih skupština u kojima se moraju izabrati pripadnici srpske nacionalne manjine, poput Bjelovarsko-bilogorske, Ličko-senjske i Šibensko-kninske županije u kojima se moraju izabrati po dva dodatna vijećnika ili Primorsko-goranske županije u kojoj se, uz dva pripadnika srpske manjine, mora izabrati i jedan talijanske manjine.

Dopunski izbori bi mogli utjecati i na sastave gradskih vijeća u više gradova, među ostalim u Rijeci, Puli, Drnišu, Petrinji i Sisku, u kojima se treba izabrati po jedan vijećnik iz redova srpske manjine. I Bošnjaci bi mogli imati važnu ulogu u općinskim vijećima u Cetingradu i Gunji, jer i u njima ima po jedno nepopunjeno mjesto.

Zamjenici

Zamjenik općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina, odnosno iz reda pripadnika hrvatskog naroda bira se neposredno tajnim glasanjem na mandat od četiri godine, istovremeno, na isti način i po istom postupku kao i općinski načelnik, gradonačelnik, odnosno župan.

Pripadnici manjina biraju zamjenika župana iz svojih redova ako ih u stanovništvu županije ima više od pet posto, a zamjenika općinskog načelnika i zamjenika gradonačelnika iz redova manjine ako ih u stanovništvu grada ima najmanje 15 posto.

Za Rome je ostalo najviše nepopunjenih vijećničkih mjesta u Međimurju – po jedan mandat u županijskoj skupštini i u općinskim vijećima Kotoribe, Male Subotice, Podturena i Pribislavca, te dva mjesta u Orehovcu. Po jedan Talijan još mora ući u gradsko vijeće Rovinja te u općinska vijeća u Vrsaru i Višnjanu.

I Zagreb očekuju dopunski izbori na jesen, jer u gradsku skupštinu mora biti izabran jedan vijećnik srpske nacionalnosti. Ti izbori, međutim, neće poremetiti sadašnji odnos snaga, piše *faktograf.hr*.

SDSS ponovo osvojio najviše mjesta

Što se pak tiče rezultata u protekla dva kruga, Samostalna demokratska srpska stranka je ponovno u svojoj nacionalnoj zajednici postigla najbolje rezultate. U Vukovaru ponovo imaju zamjenika gradonačelnika i dva mjesta u Gradskom vijeću, a još jedno mjesto je osvojio Demokratski savez Srba. U Glini je neovisna **Branka Bakšić** ponovo izabrana za zamjenicu gradonačelnika iz redova srpske manjine. SDSS je dobio zamjenika gradonačelnika iz redova srpske manjine i u Kninu, Belom Manastiru, Kostajnici i Pakracu dok je u Ogulinu pobijedio kandidat Demokratskog saveza Srba.

SDSS je dobio zamjenike župana u devet županija – Vukovarsko-srijemskoj, Osječko-baranjskoj, Sisačkomoslavačkoj, Ličko-senjskoj, Šibensko-kninskoj, Karlovačkoj, Virovitičko-podravskoj, Primorsko-goranskoj i Požeško-slavonskoj županiji, i u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji u koaliciji sa SDP-om.

SDSS ima načelnike općina, među ostalim, u općinama Gvozd, Dvor, Krnjak, Vrhovine, Ervenik, Kistanje, Biskupija, Civiljane, Erdut, Šodolovci, Markušica, Negotslavci i Borovo, a nezavisni kandidat je pobijedio u Civiljanima. Zamjenike načelnika općine iz redova srpske manjine SDSS je dobio u Starim Jankovcima, Popovcu, Plitvičkim Jezerima i Vrhovinama, dok je nezavisni kandidat pobijedio u Dardi.

J. D.

Mato Jurić o odlasku iz Beške u Zagreb

Napuštanje zavičaja

Prvi put sam otišao u Vojvodinu nakon 12 godina od odlaska – 2003. godine. Obuzimale su me velike emocije, drhtao sam, ruke su mi se znojile, gutao sam knedle u grlu, kako bi se reklo. A kako i ne bi kad sam tamo proveo najljepše dane mladosti

Kampanja protiv hrvatskog stanovništva u Vojvodini trajala je od 1991. do 1995. godine u obliku protjerivanja, pljačke, otimanja kuća i stanova, zlostavljanja, zastrašivanja i ubojstava. Cilj ove kampanje bio je da se građani hrvatske nacionalnosti iseie iz svojih kuća i napuste Srbiju, što je u velikoj mjeri pošlo za rukom zagovornicima etnički homogenog teritorija, pa je nekoliko desetaka tisuća Hrvata u tom razdoblju protjerano iz Vojvodine.

Između 1991. i 2002. godine, kad su vršeni popisi stanovništva, broj Hrvata u Vojvodini se drastično smanjio. Do smanjenja broja Hrvata došlo je u 39 od 45 vojvođanskih općina, najviše u Šidu (65,5 posto), potom u Inđiji (59 posto), u Rumi (47,85 posto) i tako redom. Mnoge su obitelji bile protjerane iz Srbije samo zato što nisu bile srpske nacionalnosti, a na čelu te kampanje za progon Hrvata stajali su **Vojislav Šešelj** i njegova Srpska radikalna stranka uz podršku režima **Slobodana Miloševića**.

Jasna opomena

Mato Jurić je 1991. godine morao napustiti vojvođansku ravnicu, zamijenivši je Zagrebom. Rođen je 1953. godine u Bukovici (BiH), a njegova obitelj doselila se u Srijem – Bešku 1956. godine, gdje je završio osnovnu školu. Nakon toga završio je srednju klasičnu gimnaziju u Zagrebu, te nakon gimnazije završio dvije godine filozofi-

je na Visokoj Bogoslovnoj školi u Đakovu. Godine 1975. upisao je Pravni fakultet u Novom Sadu i diplomirao 1979. godine. Zaposlio se u tvornici *Gumaplast* u Inđiji 1980., gdje je obnašao dužnost ravnatelja općih poslova. Danas je umirovljenik u Zagrebu, predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata.

»U ljeto 1991. godine, kad su Hrvati proživljavali u Vojvodini teška maltretiranja i napade svake vrste, i ja sam u svojoj radnoj sredini doživljavao velike probleme. Smijenili su me s funkcije ravnatelja općih poslova, oduzeli mi izravnu telefonsku liniju, pojedini radnici upadali su mi u ured i prijetili mi. Supruga mi je radila kao medicinska sestra u ambulanti u Beški pa su je okrivljavali da krađe sanitetski materijal te da ga preko župnika šalje Hrvatima u Vukovar. Inspektori i policija su je ispitivali cijeli dan 20. studenoga 1991., dva dana nakon pada Vukovara. To je bila jasna opomena da se moramo seliti. Dva dana nakon toga u rano jutro supruga i ja s troje male djece pokupili smo samo najnužnije stvari i autom preko Bosne otišli u Zagreb. Svakako da je to bila teška odluka, ali bila je nužna da bi sačuvao svoju obitelj. Ja često znam reći da smo mi koji smo otišli morali otići da bi neki mogli ostanu. Srbija nije mogla dozvoliti da u Vojvodini, a osobito u Srijemu ima sela i gradova u kojima ima znatan broj Hrvata«, kaže Jurić.

Pičali smo s Matom kako se snašao u novoj sredini, je li bilo problema sa zaposlenjem, dokumentima.

»Svaki početak je težak, pogotovo kad on dođe neplanirano. Bilo je puno problema, prvo došao sam u Zagreb bez ičega, živio sam kod rodbine koji su od ranije živjeli u Zagrebu, a tek nakon mjesec-dva uspio sam zamijeniti kuću. Bilo je i problema s dobivanjem hrvatskog državljanstva, priznavanjem diploma, prijavom prebivališta, zapošljavanjem, upisom djece u školu. Moram reći da su hrvatske vlasti imale razumijevanje za nas, osobito kad smo se organizirali i krajem prosinca 1991. godine osnovali našu Zajednicu prognanih Hrvata iz Vojvodine. Ja sam se uspio nakon ti mjeseca zaposliti kao vjeroučitelj i tajnik u osnovnoj školi u Dugom Selu. A ubrzo i kao tajnik na Institutu za medicinska istraživanja i medicinu rada, na kojem je ravnatelj bio dr. sc. **Luka Štilinović**, rodom iz Subotice.

Mato Jurić na posveti oltara crkve sv. Petra apostola u Kuli koju su izgradili protjerani srijemski Hrvati

Svoj radni vijek završio sam prije dvije godine kao pročelnik stručne službe župana Zagrebačke županije.»

Povatak poslije 12 godina

Prvi je puta otišao u Vojvodinu nakon 12 godina od odlaska – 2003. godine.

»Obuzimale su me velike emocije, drhtao sam, ruke su mi se znojile, gutao sam knedle u grlu, kako bi se reklo. A kako i ne bi kad sam tamo proveo najljepše dane mladosti. Prije pandemije redovito smo mi Beščani svake godine odlazili u Bešku za dan svete Male Terezije od Djeteta Isusa 1. listopada. U toj župi župnik je vlč. **Božidar Lusavec**, koji je bio tu župnik i u najtežim danima našeg progonstva, koji nam je davao snagu da izdržimo i donosimo odluke koje su u to vrijeme bile sudbonosne, kako sam već rekao nekima da odu a nekima da ostanu. Nažalost, većina je morala otići«, kaže Mato Jurić i naglašava kako Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata ima dobru suradnju osobito s Hrvatskim nacionalnim vijećem u Srbiji, Demokratskim savezom Hrvata u Vojvodini, s mnogim župama u Srijemu.

»U ime te suradnje Hrvatsko nacionalno vijeće dodijelilo je našoj Zajednici priznanje *Ban Josip Jelačić*«, kaže Jurić.

Politička zbivanja koja se odnose na položaj Hrvata u Srbiji redovito prati i žalosti ga činjenica da su Hrvati u Srbiji građani drugog reda, da ne ostvaruju svoja manjinska prava koja im pripadaju međudržavnim sporazumom između Hrvatske i Srbije.

»Srpska manjina u Hrvatskoj ostvaruje sva moguća manjinska prava, od tri zajamčena zastupnička mjesta u Hrvatskom saboru, nekoliko zamjenika župana, desetine zamjenika gradonačelnika i načelnika, a Hrvati nemaju zajamčeno ni jedno mjesto ni na nivou državne vlasti, ni pokrajinske, ni gradske, ni općinske. Moram priznati da smatram da je za to najodgovornija hrvatska vlast,

koja bi morala zahtijevati dosljednu primjenu navedenog sporazuma. Općenito smatram da nijedna, ni sadašnja kao ni sve prethodne vlade nisu davale dovoljnu potporu Hrvatima u Srbiji, budući da je to mala biračka masa«, kaže Jurić.

Zvonko Sarić

Zajedništvo iseljenih

Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, sa sjedištem u Zagrebu, osnovana je 28. prosinca 1991., kada su Hrvati u velikom broju bili prisiljeni napustiti svoj zavičaj u kojem su stoljećima živjeli kao autohtono stanovništvo i svoje utočište pronaći u matičnoj državi, Hrvatskoj. Za vrijeme srpske agresije na Hrvatsku doselilo se oko 40.000 Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata. Zajednica je osnovana s temeljnim ciljem organiziranja raznih oblika pomoći doseljenim Hrvatima u tim najtežim trenucima njihove povijesti, ali i namjerom očuvanja, promicanja, razvitka i unaprjeđivanja tradicijske baštine Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, kao i vlastitog kulturnog identiteta u širokoj lepezi bogatog mozaika hrvatske kulture.

Zajednica djeluje kroz devet ogranaka diljem Hrvatske u Osijeku, Požegi, Virovitici, Koprivnici, Bjelovaru, Rijeci, Poreču, Zadru i Zagrebu, te kroz devet zavičajnih klubova, koji su organizirani prema mjestu stanovanja iz kojih su Hrvati doseljavali za vrijeme Domovinskog rata – Beška, Gibarac, Golubinci, Hrtkovci, Kukujevci, Nikinci, Slankamen, Petrovaradin i Srijemska Mitrovica. Zajednica svake godine tijekom 30 godina svoga postojanja u Zagrebu i diljem Hrvatske organizira brojne kulturne i sportske manifestacije i na taj način čuva duhovni, nacionalni i kulturološki identitet Srijemaca, te kroz međusobne susrete iseljenih Srijemaca i onih koji su u njemu ostali živjeti iskazuje trajno zajedništvo Srijemaca ma gdje bili.

Hrvatska i Srbija: Zajednička borba protiv komaraca

Svijetleći panoi ubijaju napasnike

Prvi puta u Europi za borbu protiv komaraca koristit će se svijetleći panoi koji komarce privlače, simulirajući ljudski miris i dah. Takvi panoi tijekom 12 sati hvataju 30.000 komaraca

Komarci su problem s kojim teško na kraj izlaze kako u pograničnom području Hrvatske, tako i u susjednoj Srbiji, a najezda ovih kukaca često postaje problem s kojim se lokalne vlasti teško bore. Da bi ta borba bila efikasnija, a stanovnici ovih područja bili pošteđeni uboda komaraca treba pomoći novac iz europske kase koji će se kroz program prekogranične suradnje dvije države utrošiti upravo za suzbijanje komaraca.

Inovativna brazilska metoda

Projekt čiji je naziv MOS-Cross 2 – »Mosquito control in cross-border area 2« vrijedan je 960.000 eura. Nositelj i vodeći partner projekta je Nastavni zavod za javno zdravstvo Osječko-baranjske županije, a ostali partneri su Zavod za javno zdravlje Sombor, Zavod za javno zdravstvo Požeško-slavonske županije, Fond za europ-

ske poslove Autonomne Pokrajine Vojvodine i Institut za javno zdravlje Vojvodine.

»Provedbom projekta MOS-Cross 2 nastavlja se dobra partnerska suradnja i aktivnosti koje su započete na prvom pozivu prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija«, kazala je na otvarajućoj konferenciji u Osijeku voditeljica projekta **Magdalena Sikora** iz Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Osječko-baranjske županije. U razgovoru za *Hrvatsku riječ* ona je pojasnila da je projektom prekogranične suradnje planirano na ekološki prihvatljiv način djelovati u smjeru suzbijanja komaraca metodom koja će se prvi puta koristiti na ovom području.

»Radi se o svijetlećim panoima za suzbijanje komaraca koji će privlačiti komarce tako što će oponašati ljudski dah i miris. U te panoe se stavljaju antraksanti koji oponašaju ljudski miris i suhi led, odnosno CO₂. Komarci bivaju privučeni i ostaju zarobljeni u svijetlećim pločama

gdje na kraju ugibaju od dehidracije. Naša procjena je da će klopke moći privući do 30.000 komaraca tijekom razdoblja od 12 sati u radijusu od 2,5 kilometara», kaže voditeljica projekta.

No, u kom području mogu djelovati svijetleći panoi i kolika koncentracija aktivnih tvari će biti potrebna bit će utvrđeno tijekom prve eksperimentalne godine. Ukupno će biti postavljeno 50 panoa, odnosno svaki partner u projektu imat će mogućnost postaviti deset inovativnih klopki za komarce. Tako će područje Hrvatske i Srbije gdje se provodi ovaj projekt biti prvo područje u Europi

gdje se na ovakav način bori protiv komaraca. Prvi puta svijetleći panoi koji oponašaju ljudski miris i dah upotrijebljeni su u Brazilu, kao patent Svjetske zdravstvene organizacije, tijekom epidemije virusa zika.

Ovi panoi moći će se koristiti i nakon završetka projekta i postavljati i u drugim gradovima.

Protiv komaraca i zrakoplovima

Na otvarajućoj konferenciji ovog dvogodišnjeg projekta hrvatska ministrica regionalnoga razvoja i fondova Europske unije **Nataša Tramišak** rekla je da su komarci jedan od javno-zdravstvenih problema Osječko-baranjske županije i šireg područja Slavonije, ali i područja Vojvodine.

»To je dugoročni problem na ovom prostoru, no događaju se pomaci u pitanju kontrole najezde komaraca od strane županijskog Nastavnog zavoda za javno zdravstvo, za što su uspješno povučena sredstva i iz EU koja zapravo i služe tome da bi se rješavali problemi zaštite zdravlja ljudi«, kazala je Tramišak.

Ona je najavila da su u programu prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija planirana nova, izdašnija sredstva

za suradnju dviju država, te da će se otvoriti nove mogućnosti za nastavak realizacije ovakvih projekata.

»Očekujem da će zavodi za javno zdravstvo naših županija i Vojvodine iznaći nove modele kako bismo što kvalitetnije suzbili najezde komaraca i, osim monitoringa, nabavili adekvatniju opremu. Razgovara se i o mogućnostima kupovine zrakoplova koji bi tretirali komarce u vrijeme najezde«, istaknula je ministrica.

Koliko su komarci ne samo napast već i prenosioci virusa zapadnog Nila najbolje znaju Osječani kao i Somborci i oni koji žive u okolnim mjestima. Otežavajuća okolnost

je i to što su ova područja u blizini zaštićenih rezervata prirode – Parka prirode Kopački rit u Hrvatskoj i Specijalnog rezervata prirode Gornje Podunavlje kod Sombora. U tim zaštićenim područjima nije dozvoljeno kemijsko tretiranje komaraca. Kako ova dva područja razdvaja samo Dunav, koji nije prepreka za komarce, ti dijelovi teritorija dvije države posebno su ugroženi. Ono što još pogoduje nekontroliranom povećanju brojnosti komaraca su velike vodene površine i s jedne i s druge strane granice, koje su idealne za razmnožavanje komaraca.

Zato se s obje strane granice svake sezone ulažu velika sredstva u suzbijanje larvi i odraslih komaraca, ali ni to

Nastavak projekta

Ovo nije prvi puta da pogranična područja na istoku Hrvatske i sjeveru Srbije surađuju u borbi protiv komaraca i to kroz projekt prekogranične suradnje. Prvi takav projekt realiziran je 2017. do jeseni 2019. godine. I za taj projekt iz proračuna Europske unije izdvojeno je skoro milijun eura. Tijekom provedbe ovog projekta urađeno je mapiranje legla komaraca, odnosno izrađena zajednička prekogranična mapa, te je urađena analiza infekcija koje mogu prenijeti zaraženi komarci.

nije garancija da će stanovnici tih područja biti pošteđeni upornih i dosadnih komaraca, koji uz to mogu biti i zaraženi.

Koliko će pomoći svijetleći panoi znat će se nakon godinu-dvije, a ono što je sigurno jest da se na takav način komarci uništavaju na ekološki prihvatljiv način, bez uporabe agresivnih kemijskih sredstava.

Z. V.

Note i riječi pisani srcem

Prihvatila sam biti urednicom Revije na poziv direktora i predsjednika Udruge, a dodatni izazov je bio svladavati i naučiti nešto novo, o uređivanju, cijelom procesu dok Časopis ne izađe iz tiska * Zaljubljenik sam u groktalice i voljela bih da oživi taj stari način pjevanja i da one budu dio baštine s kojom se danas predstavljamo svijetu

Intervju vodila: Željka Vukov

Prošloga tjedna iz tiska je izašao novi broj ilustriranog časopisa Udruge bunjevačkih Hrvata Revija *Dužijanca*. I ovogodišnja, deseta po redu, Revija donosi pregršt zanimljivih tekstova i fotografija koji opisuju manifestacije i događaje koji su obilježili prošlogodišnju, po svemu posebnu *Dužijancu 2020*. Drugi puta za redom Reviju je uredila **Nela Skenderović**, a izlazak novoga broja bio je povod za razgovor. Njena prisutnost u zajednici i brojni angažmani unutar iste samo su bili dodatna motivacija. Uz osnovnu školu, Nela je završila i nižu Muzičku školu u Subotici, a nakon toga je upisala Prehrambeno-tehnološku srednju školu. Završila je Poljoprivredni fakultet u Zagrebu, a četiri godine studirala je i na Institutu za crkvenu glazbu *Albe Vidaković* u Zagrebu.

Danas je Nela prisutna u novinarstvu, ali na razne načine i u svijetu glazbe, bilo da ju stvara ili samo »postavlja na pravo mjesto«.

► **Ovih dana iz tiska je izašao novi broj Revije *Dužijanca*. Od prošle godine ste urednica ovog godišnjaka. Tko čini uredništvo i što je ono što se nalazi u Reviji?**

Uredništvo čine predsjednik-a UBH *Dužijanca* mons. dr. **Andrija Anišić**, direktor Udruge **Marinko Piuković** i dopredsjednica **Ljiljana Dulić**. To je uže uredništvo s kojim sam surađivala i dogovarala sve vezano za Reviju i prošle i ove godine. Prethodnih osam brojeva, od kojih su neki bili i dvobroji, sam proučila i imala sam želju taj ilustrirani časopis za kulturu življenja jasnije strukturirati. Prvi dio Revije čine tekstovi i razmišljanja vezana uz du-

žijancu. Na početku je tema iz duhovnosti, potom slamarstvo, glazba, iz povijesti dužijance, galerija velikana, intervjui. Konkretno teme se mijenjaju ovisno o aktualnosti. Slijedi *Takmičenje risara* kao jedan od dva velika stožera svake dužijance, a potom kronološki *Dužijance* u okolnim mjestima i *Dužijanca malenih*. Drugi veliki stožer je središnja proslava *Dužijance* sa svim svojim sadržajima. Događanjima su obuhvaćeni *Blagoslov žita*, *Priskakanje vatre*, *Natjecanje u pucanju bičevima*, izložbe, kolonije, a na kraju su *Aktivnosti Udruge* i *Spisateljski izričaj*. Ono što je u dužijanci novo ili tekstovi koji obrađuju pojedine dijelove bunjevačke nošnje ili se bave stručnim osvrtom na pojedini segment u dužijanci, teme su koje također imaju svoje mjesto u Reviji. Prostora za poboljšanje uvijek ima, razmišljamo i o foto natjecanju, a tema o kojima se može pisati ne nedostaje. *Dužijanca* kao naš običaj je sama po sebi veliko bogatstvo koje se široko grana.

► **Dugo godina ste uključeni u brojna događanja unutar zajednice, ne samo da poznajete sve običaje ovdašnjih Hrvata nego te običaje i živite, čuvate našu tradiciju, ali i govor. Je li upravo ta ljubav prema svome bila dovoljna da se prihvati izazov uređivanja Revije *Dužijanca*?**

Moj identitet je utemeljen na kulturi i tradiciji bunjevačkih Hrvata, pripadnosti Katoličkoj crkvi i svjetonazoru koje proizlazi iz toga. Prihvatila sam biti urednicom Revije na poziv direktora i predsjednika Udruge, a dodatni izazov je bio svladavati i naučiti nešto novo, o uređivanju, cijelom procesu dok Časopis ne izađe iz tiska.

► **Kako ste zadovoljni s ova dva broja iza kojih Vi stojite; razmišljate li o uvođenju novih rubrika, odnosno angažiranju još suradnika?**

Zadovoljna sam, iako ima puno toga što može biti bolje i nastojat ću to postići. Trebalo bi Reviju raditi cijele godine. Sada se već može razmišljati o temama i autorima za naredni broj i sustavno pratiti i bilježiti sve što se događa u *Dužijanci*. Vrijeme za uređivanje naredne Revije počinje trenutkom završetka prethodne. Suradnici su dobrodošli i pozivam one koje dotakne nešto iz raznolikog sadržaja dužijance da svoje poetske, prozne uratke, fotografije pošalju na mail Udruge.

► **Bili ste glazbena urednica, a potom i novinarka Uredništva na hrvatskom jeziku Radio Subotice. Kakve Vas uspomene vežu za to razdoblje i kako ste doživjeli privatizaciju ove medijske kuće, te ujedno i gašenje svakodnevnog programa na hrvatskom jeziku?**

Na početku ću istaknuti zadovoljstvo i osjećaj obogaćenosti što sam bila dio tima Radio Subotice s kolegama iz srpske i mađarske redakcije. S novinarima koji su bili zaista vrsni u svome poslu. To iskustvo mi je vrlo blisko i drago i čini me bogatijom. Kolege iz srpske i mađarske redakcije, svi zaposleni, su nâs iz Uredništva na hrvat-

skom jeziku dobrohotno prihvatili i bili zaista kolegijalni prema nama. Ističem i zadovoljstvo što sam mogla biti dio hrvatskog uredništva, od 2005. godine kao glazbena urednica, a potom i kao novinarka. Glavne urednice programa na hrvatskom jeziku, pokojna **Ljiljana Dulić-Mesaroš**, a potom i **Ivana Petrekanić Sič**, inzistirale su na visokoj kvaliteti radijskih emisija i priloga koje smo pravili, a isto tako na dosljednoj upotrebi hrvatskog standardnog pravopisa i jezika. Kao nekoga tko je novinarstvo učio iz prakse, mene je takav njihov stav pokretao na stalno usavršavanje i brušenje. Proces privatizacije Radio Subotice je bio vrlo mučan i svi smo jedva čekali da se završi. Gašenjem Radio Subotice prestalo je i emitiranje programa na hrvatskom jeziku. Ne znam ima li još neki primjer stečenih prava koja su na takav način oduzeta. To je bio veliki udarac za hrvatsku zajednicu 2015. godine i tadašnji predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Slaven Bačić** i ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** su urgirali, obavijestili matičnu domovinu o situaciji, ali se očito nije našao neki kompromis da bi radio i emitiranje na hrvatskom jeziku opstali. Privatizacija je odrađena tako kako se to i inače radi. Vrijednost Radio Subotice je dovedena do te razine da ju netko može kupiti. Radio Subotica je službeno

osnovana 1968., ali je poznato da početak emitiranja radijskog programa u Subotici seže dosta godina prije. Pitanje je gdje je završila ogromna arhiva Radio Subotice, tehnička oprema, magnetofonske vrpce, gramofonske ploče, mnoštvo raznog radijskog materijala. Iskreno se nadam da je hrvatska zajednica u posjedu arhive programa na hrvatskom jeziku, jer je to svjedočanstvo o jednom vremenu. Ako to nije sačuvano, onda smo dio svog identiteta zanemarili. U vrijeme kada je privatizacija Radio Subotice bila izvjesna, bila sam svjedokom toga da je redakcija na mađarskom jeziku planski i sustavno povlačila svoju arhivu iz Radio Subotice.

► **Na neki način ostali ste u ovome poslu, budući da ste suradnica *Subotičkih novina*, a ponekad i na-**

šega lista. Svojevremeno ste bili angažirani i na Radio Mariji Srbije. Je li za ostanak u medijima prevladalo iskustvo ili ljubav prema ovome poslu?

Moram dodati i da su moja prva novinarska iskustva vezana za dvotjednik *Žig* u kome sam bila suradnica. Također sam bila urednica prvog broja *Gupčeve lipe*. To su sve vrijedna iskustva novinarstva. U Radio Subotici sam počela kao glazbena urednica, a posao novinara sam prihvatila kada se za to ukazala potreba. Iskustvo u radijskom novinarstvu sam stekla i u Radio Mariji. Kada se sve to uzme u obzir, logično je nastaviti u poslu koji čovjek poznaje. Svakako da je iskustvo i poznavanje rada u novinarstvu bilo razlog da se kao suradnica priklonim toj branši. Ono što mene osobno privlači u novinarstvu je to da je čovjek u pokretu, upoznat s događanjima, a veliko bogatstvo čini i mnoštvo ljudi s kojima sam došla u kontakt preko toga posla.

► **Prošle godine ste skupa s Vedranom Jegićem uplovili u nove medije, pokrenuli ste YouTube kanal *Vjernički forum*. Koji je cilj postojanja ovoga foruma i kako ga doživljavate nakon godinu dana rada?**

Uvidjeli smo potrebu da se putem suvremenih elektroničkih medija govori o pitanjima važnim za vjernike. Potrebu da se kao vjernici nađemo na forumu, da o važnim temama razgovaramo, da čujemo mišljenja stručnih osoba, svećenika, laika. Važno je

doći do zrele kršćanske vjere, biti osoba koja ima utemeljene i jasne stavove. Mislim da je važno upućivati ljude na pravu istinu vjere. Naše vrijeme nosi potrebe za odgovorima, jer je mnoštvo raznih internet sadržaja gdje se govori o tome kako da ljudi žive bolje, sretnije, ispunjenije. Htjeli smo pokazati da Crkva ima brojne »lijekove« za današnji svijet, da život u vjeri, život s Isusom pomaže da čovjek ne klone u beznađu i osjećaju nemoći. Želimo ljudske probleme sagledavati u svjetlu Božje riječi. Vedran i ja s nekoliko suradnika kreiramo sadržaje u skladu s našim mogućnostima. No, teško je doći do sugovornika, vrlo malo ljudi je voljno reći iskustva svoje vjere, podijeliti s drugima svoja pitanja, strahove, probleme, ono što su iskusili. Započeli smo s velikom voljom,

želimo ustrajati, a i na nama je da puno toga naučimo da bi sve to išlo bolje.

► **Uključeni ste i u Književno-teatarski kružok koji djeluje u okviru HKC-a *Bunjevačko kolo*, gdje ste za prvu njihovu predstavu *Avaške godine* bili zaduženi za izbor glazbe. No, to nije Vaš prvi takav angažman, ali je li u nekom smislu drugačiji?**

Nešto slično sam radila za vrtiće i neke manje predstave, ali ovo je bilo sasvim drugačije iskustvo. Izuzetno mi je drago što sam dio KTK-a. To je vrsta suradnje koju jako volim. Svatko ima svoju ulogu i svoj udio u onome što zajednički kreiramo. Mislim da su *Avaške godine* vrlo uspjele. **Nevena Mlinko** je iz te poeme, koja je sama po sebi odlična, napravila tako dobar dramski komad, koji nije izgubio na svojoj poetičnosti, a dobio je i dramsku dimenziju. Izbor glazbe je bio izazovan zadatak. Odlazila sam na probe, slušala, polako su se postavljale scene i polako su se i formirali zvučni pejzaži koji prate neku scenu. Onda sam slušala, tražila, zajedno smo slušali prijedloge na probama i mislim da je to sada jedna cjelina.

► **Spomenuli smo maloprije ljubav prema poslu. Bi li se onda na prvo mjesto mogla staviti glazba?**

Da, glazba je na ovaj ili onaj način uvijek prisutna u mom životu. Važno je razdvojiti svoj osobni identitet od posla kojim se čovjek bavi da bi zaradio za život. Ne mora to biti isto. U današnjoj situaciji je važno priskrbiti za egzistenciju, a nekad mi se čini da čovjek i više može dati u nečemu što voli, a da mu to nije profesija.

► **Sa svojim autorskim pjesmama ste sudjelovali na Festivalu bunjevački pisama i Festivalu hrvatske duhovne glazbe *Hosanafest*, te i osvajali neke od prvih nagrada, bilo za tekst, glazbu ili aranžman. Na koju svoju pjesmu ste posebno ponosni?**

Objektivnije mogu prosuditi oni koji to slušaju, ali zaista moram reći da je pjesma *Modre zore*, koju je izvela **Antonija Piuković** sama po sebi tekla. Od početnog motiva se pjesma sama nadograđivala. Svaka je pjesma nastala iz svog nekakvog miljea, iz potrebe i nosila je nešto specifično. U svezi procesa nastajanja pjesama spomenula bih rečenicu Winnie the Pooha. Kada su ga pitali kako on piše pjesme, rekao je: »Mi te pjesme ne možemo dohvatiti, mi samo možemo otići tamo gdje one nas najlakše uhvate«. To je vrlo istinita i duboka misao i tako nekako se i kod mene događa proces nastajanja pjesama.

► **Posljednjih nekoliko godina niste prisutni na toj sceni. Zbog čega je to tako?**

Hm, da. U stvaranju pjesme potrebno mi je doživjeti tu početnu ideju, da me nešto takne, probudi vatru u grudima; to je kao neko sjeme koje onda raste. Svakako je potrebno dati tom sjemenu da se razvija, oslušivati kako raste i što mu treba, ali i uložiti napor da se to sve oblikuje, da se pronađe najbolji izraz. Te prve godine kada nisam napisala pjesmu za Festival taj balans se narušio time što sam počela forsirati da se nešto stvori, a to nije dobar put. Narednih godina se izgubio unutarnji milje pogodan za pisanje pjesama, ostala sam bez posla na Radio Subotici, prilagođavala se takvim životnim uvjetima i te godine su na razne načine bile turbulentne. Željela bih

se vratiti u takvu unutarnju ravnotežu, ali i koronavirus je dosta toga poremetio. Moram spomenuti kako je na festivalima, osobito prvih godina, vladala divna atmosfera, na probama smo se družili, čekali da čujemo kakva je čija pjesma, nakon festivala se znalo i zasvirati i zapjevati, veseliti. Sve to mi nedostaje.

► **Istraživali ste glazbenu formu – groktalice, koja se nekada izvodila u puku bunjevačkih Hrvata. Koliko su one istražene i dokle se stiglo na tom tragu?**

Na poziv Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata još 2015. sam ispunila Protokol za evidentiranje nematerijalnih kulturnih dobara hrvatske nacionalne zajednice u Vojvodini na temu groktalice. Nemam saznanja je li se od tada nešto učinilo u vezi s groktalicama. Zaljubljenik sam u groktalice i voljela bih da oživi taj stari način pjevanja i da one budu dio baštine kojom se danas predstavljamo svijetu. Groktalice bi trebalo sveobuhvatno obraditi, napraviti veći projekt koji zahtijeva sudjelovanje lingvisti, etnomuzikologa, pa čak i liječnika – fonijatara. To je projekt koji ne može nositi i provesti jedna osoba, iza toga mora biti organizacijska i svaka druga potpora hrvatske zajednice. Najveća neistražena zaostavština, ne samo groktalice, nalazi se u privatnoj arhivi **Hervoja Tikvickog (Badže)**, sina pokojnog prof. **Bele Tikvickog**. Groktalice su etnomuzikološko blago i po svojoj vrijednosti pripadaju ne samo hrvatskoj već i svjetskoj kulturnoj baštini. Iako se neke druge vrste groktalice uče u Muzičkoj školi u Subotici, bunjevačke groktalice bi mogle ući u program redovitog izučavanja i pjevanja u Muzičkoj školi. One govore puno o našoj povijesti i pripadnosti hrvatskom narodu. To su najstarije naše pjesme i zahtijevaju opsežna proučavanja i istraživanja. Mislim da tome treba ozbiljno i organizirano pristupiti.

► **Spomenuli ste da ste poučavali mlade tamburi. Prema Vašim iskustvima, koliko je tradicijska glazba zanimljiva današnjoj mladeži?**

Danas je rašireni trend u glazbi uzimati motive, cijele skladbe ili dijelove starih, tradicijskih skladbi i obraditi ih na novi način. Obrada može podrazumijevati citiranje, prevođenje u druge forme i žanrove, reharmonizaciju, izmjenu melodijske i/ili ritmičke strukture; svaka vrsta utjecaja je danas legitimna. Koristeći novu kombinaciju instrumenata, novo zvučno ruho, dodajući joj ritam ili obrađujući je za više glasova, bez instrumenata, ili što god drugo, stare skladbe mogu zaživjeti novim životom. Nije zanemarljivo ni to što tako glazba koja pripada određenoj kulturi i tradiciji može postati dostupna cijelom svijetu i postati »world music«. U tom smislu naše stare pjesme, tradicijske, mogu biti na neki način reciklirane. U prilog neograničenim aranžmanskim mogućnostima ide i korištenje novih i manje poznatih instrumenata, a kao instrument može poslužiti doslovno bilo što, pa i ljudsko tijelo. Dakle, sve je moguće, umetnuti, dodati, oduzeti, spojiti do sada nespojivo, a da na kraju rezultat bude dobar. Kao što mi slušamo tradicijsku i drugu glazbu u novom ruhu iz raznih dijelova svijeta, bilo bi lijepo da i nas, bunjevačke Hrvate i našu tradiciju, svijet više upozna i kroz ono što možemo ponuditi.

Batana – baštinski simbol

»Pokrenut 2004. godine u Rovinju u Istri, ekomuzej slavi batanu, malu tradicionalnu drvenu barku ravnog dna koja je ujedno simbol stoljetne brodogradnje i pomorstva te grada Rovinja. Batana je izuzetno bitan baštinski simbol, jer nije samo predmet maritimne baštine već izvor mnogobrojnih baštinskih priča koje oblikuju identitet lokalne zajednice«, kaže Dragana Lucija Ratković-Aydemir

Ekomuzej batana otvoren je u Rovinju 2004. godine, kao prvi ekomuzej u Hrvatskoj. Predstavlja poseban način upravljanja baštinom u rukama lokalne zajednice, a posvećen je batani, malenoj tradicijskoj barki rovinjskih ribara.

Ministarstvo kulture Hrvatske službeno je predložilo projekt Očuvanje nematerijalne baštine Rovinja kroz Ekomuzej batana za upis na UNESCO-ovu svjetsku listu najboljih projekata očuvanja nematerijalne baštine u 2015. godini. Prijedlog je 2016. Prihvaćen, te je upisan u UNESCO-ov Registar najboljih praksi očuvanja nematerijalne kulturne baštine svijeta kao prvi hrvatski projekt u spomenutom Registru.

O ovom ekomuzeju razgovarali smo s **Draganom Lucijom Ratković-Aydemir**, po struci povjesničarkom umjetnosti i komparatisticom književnosti, koja je svoje prve profesionalne korake načinila u Ministarstvu kulture Hrvatske na području zaštite kulturne baštine gdje je ostala punih deset godina. Nedugo nakon što je nagrađena stipendijom UNESCO-a za studijski program u Poljskoj, stječe Europsku diplomu za menadžment u kulturi i kulturnom turizmu *Marcel Hicter* u Bruxellesu kroz koju osvještava koliko bavljenje baštinom može biti kreativan i inspirativan posao, s jakim utjecajem na društvo. Godine 2005. skočila je u avanturističke poduzetničke vode osnivanjem tvrtke *Muze d.o.o.* koja povezuje kulturu i turizam. Danas *Muze* broje šest kreativnih članica koje kao interdisciplinarni tim stručnjaka djeluju u područjima interpretacije baštine, muzeologije (eko-muzeologije), upravljanja baštinom i održivim kulturnim i baštinskim turizmom.

Dragana Lucija svoje slobodno vrijeme posvećuje volonterskom radu u europskim nevladinim organizacijama. Od 2009. do 2013. bila je predsjednica Udruge mediteranskih pomorskih muzeja (AMMM) sa sjedištem u Barceloni, a članicom Nadzornog odbora *Interpret Europe* postala je 2019. godine. Od 2020. predsjednica je nacionalne udruge za interpretaciju baštine Interpretirajmo Hrvatsku.

Osnaživanje kulturnog identiteta

»Ekomuzej batana prekretnica je u muzeološkoj djelatnosti u Hrvatskoj, jer je prvi ekomuzej u državi koji je u potpunosti zaživio u svojoj lokalnoj zajednici. Pokrenut 2004. godine u Rovinju u Istri, ekomuzej slavi batanu, malu tradicionalnu drvenu barku ravnog dna koja je ujedno simbol stoljetne brodogradnje i pomorstva te grada Rovinja. Batana je izuzetno bitan baštinski simbol, jer nije samo predmet maritimne baštine već izvor mnogobrojnih baštinskih priča koje oblikuju identitet lokalne zajednice. Iako je ekomuzej otvoren prije više od 15 godina, batana nastavlja aktivno osnaživati kulturni identitet i baštinsku ostavštinu grada Rovinja. Ispunjavajuće je stajati iza početaka ovog značajnog projekta«, kaže Dragana Lucija, koja je od 2004. do 2012. godine bila stručna voditeljica ovog ekomuzeja.

»Poslanje ekomuzeja može se pronaći i na službenoj web stranici muzeja, a glasi da je ekomuzej u Rovinju utemeljen na principima znanja, poštivanju kulturnog i baštinskog kontinuiteta i dijaloga, inkluzije, inovativnosti, interdisciplinarnosti i multimedijalnosti. Ekomuzej batana

svojim raznorodnim programima istražuje, vrjednuje, štiti, interpretira, re-kreira, prezentira i komunicira materijalnu i nematerijalnu maritimnu baštinu te aktivno osnažuje kulturni identitet i posebnost grada Rovinja kao mjesta ugodnog za život za sve svoje stanovnike i kao jedinstvenog odredišta za sve svoje posjetitelje.

Krovni ciljevi ekomuzeja su jednaki od njegovog osnutka pa do danas. Djelovanjem se, uz stalni razvoj i inovacije, želi potaknuti participativni kulturni turizam i raznolikost programa koji osnažuju lokalnu zajednicu. Vrjednovanje uloge batane kao važnog baštinskog fenomena je jedan od ključnih ciljeva, a umrežavanjem ekomuzeja s međunarodnim inicijativama nastoji se pridonijeti zaštiti maritimne kulturne baštine Europe i svijeta», kaže Dragana Lucija.

Sastavnice ekomuzeja

Ekomuzej batana nije zamišljen kao statični kulturni i turi-

stički proizvod već kao dinamični proces koji oživljava duh i kulturno naslijeđe lokalnog stanovništva. Muzej je smješten u samom srcu grada, u prizemlju stambene kuće u kojoj su stoljećima živjele obitelji pomoraca, obrtnika i radnika te ispred koje se odvija svakodnevni život Rovinjana.

»Maksimalno integriran u društvo, koncept ekomuzeja širi se na cijeli grad Rovinj djelovanjem kroz pet glavnih sastavnica: središnji izložbeni prostor Kuća o Batani, autentični glazbeno-gastronomski prostor Spacio Matika, mjesto slavljenja gradnje batane Mali škver, feštu brodica Rovinjsku regatu i dvije tematske rute Batanini puti. Interpretacijski i dokumentacijski centar Kuća o Batani upravo je u procesu implementacije novog postava. Projekt je financiran sredstvima iz EU, a iza njega stoje viša kustosica, voditeljica projekta i etnologinja **Tamara Nikolić-Đerić** i predsjednica udruge *Kuća o batani / Casa della batana* **Nives Giuricin**. Potvrda o vrijednosti ovog projekta je činjenica da je prepoznat od UNESCO-a, te upisan u Registar najboljih praksi očuvanja nematerijalne kulturne baštine svijeta», kaže Dragana Lucija Ratković-Aydemir.

Njegujući i čuvajući autohtonu maritimnu baštinu Rovinja, ekomuzej svojim programima sudjeluje u razvoju autentične kulturne ponude za sve posjetitelje grada Rovinja.

Zvonko Sarić

Rovinjska regata

Godišnja manifestacija ekomuzeja *Rovinjska regata* tradicionalnih barki i brodica s oglavnim i latinskim jedrom slavi i čuva znanja i vještine tradicionalnog načina jedrenja s oglavnim i latinskim jedrom. Prvi put je održana 2005. godine.

Maketa

U povijesti arhitekture makete su igrale značajnu ulogu. Graditelj, ujedno i projektant, pomoću makete, koja je bila zapravo razmjerno smanjen prikaz buduće građevine, investitoru je (kralju, caru, crkvenom velikodostojniku...) mogao predložiti kako će izgledati buduća građevina koju on(i) financira(ju). U bizantskoj umjetnosti na freskama je često naslikan vladalac koji u svojoj ruci drži maketu crkve ili samostana, on je glavni financijer objekta, njega zovu ktitor. Ta naša struka uvijek je nosila i rizike, prije svega mogućnost da će se tijekom gradnje građevina srušiti. Zato, naročito u doba gotike koja je bila u konstruktivnom smislu revolucionarna, graditelji su pomoću maketa isprobavali hoće li nova konstrukcija opstati ili će se srušiti. Kupolu jedne katedrale u Francuskoj tek četvrti put su uspjeli podignuti, tri puta se rušila. Druga metoda prikaza budućeg objekta je crtanje »perspektive«. Tu tehniku tek u doba renesanse su »otkrili« prije svega talijanski majstori slikarstva. Na fakultetu smo čitav jedan semestar učili crtanje perspektive zajedno sa sjenčenjem budućeg objekta. Postoje razne perspektive: »iz ptičjeg ugla«, znači gledano iz visine; »žablja perspektiva«, koja objekt prikazuje znatno nižim nego što će biti u stvarnosti. Obično se perspektivna slika radi u visini očiju i treba realno prikazati kako će čovjek prosječne visine vidjeti objekt. Zato danas, ako se radi o većem značajnijem objektu, naručitelj obično traži da projektant(i) izrade maketu i perspektivnu skicu planiranog objekta. Danas se to rijetko radi ručnim crtanjem, mada je svatko od nas učio i slobodnoručno crtanje, pa umije i izraditi perspektivnu skicu. Prostorni prikaz danas se radi na računalu pomoću tzv. 3D-trodimenzionalnog programa, kojih ima više vrsta. Postoji i drugi, za crtanje jednostavniji, prikaz budućeg ili postojećeg prostora dijela grada; ova tehnika se zove aksonometrija. Dobijen prikaz najviše liči na sliku snimljenu iz zraka, tzv. aerosnimka.

Slučaj subotičkog Kazališta

Sve ovo sam detaljno opisao, jer od danih mogućnosti projektanti obnove zgrade Kazališta nisu koristili nijednu. Glavni događaj u svezi Kazališta dogodio se krajem ožujka 2007. godine, kada je u »zelenoj sali« Gradske kuće održan tzv. stručni skup na kojem su prisustvovali uglavnom nestručnjaci, koji nisu bili iz graditeljske struke. Često kažem, u nogomet, politiku i arhitekturu svaki muškarac se razumije, bar svi tako misle. Tada sam bio službeno glavni arhitekt grada (»prvi stručnjak«); organizatorica skupa me je spriječila da uđem u salu, s obrazloženjem: »Tvoje mišljenje već znamo, ne mogu te pustiti«. Nisam želio gužvu i skandal (možda su neki od mene očekivali tako nešto) i otišao sam u svoj ured. Kasnije sam iz novina

saznao kakva je »maketa« novog kazališta prikazana. U novijoj povijesti ovog grada ova »maketa« je bila najočaj-nija, najsravnija i lažna. Budući da sam idejni projekt dobio već ranije, bilo mi je teško protumačiti što predstavlja »strukturna maketa« bez fasade. Tada je glavni projektant izjavio: »Takozvanog scenskog ili likovnog rješenja fasade nema, jer projektanti nisu željeli donijeti preuranjenu odluku«. Ova izjava je lažna, jer sastavni dio svakog idejnog projekta je rješenje fasade i opis materijala iste. Bez toga se nikakva, ni privremena, građevinska dozvola ne može izdati! Građani su »prokužili miris obmane« i počelo je sakupljanje potpisa protiv rušenja zgrade. Skupljeno je više od 10 tisuća potpisa, ali rukovodeća struktura grada je to odbacila s obrazloženjem da »potpisi nisu skupljani na legitiman način«! Tada je obećano da će nova zgrada biti gotova do konca 2010. godine.

Detaljni plan centra

Najveći rušiteljski plan centra grada bio je »Projekt novog buleva koji vodi do novog željezničkog kolodvora« (1964.). Tadašnji rukovodioci dali su nalog da se izradi maketa kompletnog centra, koja je bila i javno izložena. Također, maketa rekonstrukcije Kazališta (varijanta **Nebojša Delja**) bila je postavljena u teatru na katnom foajeju. Po važećem ugovoru projektni tim rekonstrukcije koja je u tijeku bio je dužan izraditi maketu, nacrtati objekt u 3D formatu, nacrtati kako će se nova zgrada uklopiti u okolne zgrade uključujući i Gradsku kuću. Ništa od toga nije urađeno, navodno »nisu dobili novac za to«! Ovo pričam zato što nam predstoji ponovna izrada detaljnog urbanističkog plana centra i Naručitelj, po mom mišljenju, treba zahtijevati izradu uz tlocrt i prostorni prikaz rješenja, bar aksonometriju, koji će svim građanima biti dostupan i razumljiv. Ako se ovo izbjegne, bit ćemo ponovo prevareni.

Divan ko razgovor

- »Faljnis, majko. Kako ste, šta radite?«
- »Jeee, curo, i tebe mož vidit! Jevo, baš sam omela prid kućom, pa idem pomuzit Junku. Pa otkaleg tebe na ovu stranu, šta mi ti radiš?«
- »Dobila sam slobodan vikend, pa sam se sitila da sam davno bila kod Vas. Radim svašta pomalo: u Savitu i ko novinarka. Idemo po salašima oko varoši da slušamo kako se nikad divanilo – da sakupljamo građu.«
- »Građu? Ni mi tvoja mater divanila da pravite štogod.«
- »Ma, neee, majko. Ne taku građu. Već... kako bi Vam kazala... građu od riči i rečenica da proširimo Rečnik.«
- »Aaaa, to. Dobro-dobro. Samo kad ga ne triba porubljivat.«
- »Porubljivat, porubljivat... Aaaa, ima. Nego, kako ste, Vi, majko? Kako zdravlje, jel Vam potribno ništa pomoć?«
- »A, tako je kako je, nit se šije nit se para: malo me krste bole, ni ne čujem baš najbolje, a ni udit ne možem ko kadgod. Godine, curo, godine... A šta bi mi ti ništa pomogla?«
- »Pa, ne znam ni ja. Ono što kažete.«
- »Paaa, ako baš imaš rad pomoć, donesi mi kravljaču, pa možeš sa mnom u košaru vidit kako se muze.«
- »Šta da donesem?«
- »Kravljaču, Bože i s curom. Ono u čeg se muze mliko.«
- »Kravljača, kravljača... da vidimo... To nije potribno, ima je u Rečniku.«

...

- »Jeto, gotovo. Sad mož ručat i onaj ko je volove izgubio. Šta da ti pripravim?«
- »'Sad mož ručat i onaj ko je volove izgubio'... Sjajno! Tog nema.«
- »Šta ti to stalno gledaš u tu knjigu i bilužiš?«
- »Pa, kazala sam Vam: riči, majko, riči.«
- »Riči? Vi varoščani ne znate divanit, pa od mene učite?«
- »I od Vas i od drugi stariji čeljadi, da bi mogli svakodnevno izvištavat.«
- »Šta da bi mogli?«
- »Izvištavat, majko, izvištavat.«
- »Šta ti je to, curo? I ja provitravam, samo sad malo riđe. Vidiš kako je vrime: jun na vrati, a sve se mislim oću i malo založit.«
- »Izvištavat je... kako da Vam kažem... Jevo ovako: bila sam u Varoškom viću i otaleg sam izvištavala.«

- »Di si bila? Jel to daleko?«
  - »U Varoškom viću.«
  - »Nisi ni pocrnila. I tamo tako vrime ko i kod nas?«
  - »Ma, neeee, majko. Varoško više je u Varškoj kući. U Subatici.«
  - »Aaaa, to. Pa, dobro, ako i od tog ima kake hasne.«
  - »Nego, di je dida? Ne vidim ga.«
  - »Dida su očli plužit. Od ovi kablara korov ižđiko ko iz vode, pa da ne zapustarimo njivu.«
  - »Kablara, kablara... da vidimo... Šteta. Ima je.«
- ...
- »Aaav, ja mislila da si ti već i komšijino oplužio. Jesi i susto?«
  - »Paaa, bome, nije lako. Znaš i sama: kad se udruže zubača i popanac, pa onda još i ovaj sudan... tu triba muški zapet. A ni ja više nisam momak. A bome ni Frazor. Nego, šta ima novog, jel bio kogod?«
  - »Ne bi nikad pogodio. Bila nam unuka.«

- »Jeee, pa šta je to? Jel im triba štogod?«
- »Paaa, i triba i ne triba. Došla učit kod nas, a bome i mi bi mogli od nje.«
- »Učit? Pa, svršila je škulu.«
- »Jeste, al ko da i nije: zapisiva ono što svi znamo, a divani tako da je ništa nisam razumila.«
- »Pa kaki je to divan?«
- »Ne znam, nisam je pitala. Malo liči na naš, a malo ni na šta.«

Z. R.

Hrvati u Opovu

Ponos i vjera

OHrvatima iz Banata ne pišemo često u *Hrvatskoj riječi*. Zamjerka je to na naš račun i nastojat ćemo to popraviti. Za početak pričom o Hrvatima u Opovu. Tamo smo otišli na poziv **Gorana Kaurića**, predsjednika Udruge banatskih Hrvata koji nas je pozvao na otvorenje renoviranih prostorija župnog dvora crkve sv. Elizabete u Opovu. Po službenom popisu, Hrvata je u tom mjestu 156 i najbrojnija su manjinska zajednica, ali iz razgovora s ljudima doznajemo da ih je i više od te brojke, jer, kako kažu, između 100 i 120 je kuća koje svećenik posvećuje na početku godine.

Zajednicu čini zajedništvo

Crkva sv. Elizabete izgrađena je 1776. godine i posvećena je **Elizabeti Ugarskoj**. Uz crkvu je župni dvor koji je jedan od najstarijih objekata u Opovu i pod zaštitom je kao spomenik kulture. Dio tog objekta obnovljen je uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Općine Opovo. Završetak radova bio je povod da se okupe vjernici i gosti i tako obilježe za njih

značajan projekt, jer su adaptacijom ovih prostorija dobili prostor za okupljanje i susrete. Domaćin je bio **Željko Horvat**, aktivni član lokalne zajednice.

»Drago mi je vidjeti da i ovdje u južnom Banatu Hrvati počinju aktivno djelovati, da se vidi da Hrvati žive i izvan Subotice, na čitavom teritoriju Vojvodine, pa i šire. Imat ćete podršku da ovo što ste započeli i završite«, kazao je opunomoćeni ministar Veleposlanstva Hrvatske u Beogradu **Stjepan Glas**.

»Željko Horvat je zajednicu katolika Hrvata u Opovu organizirao tako da su uspjeli prostorije koje su vlasništvo župe privesti uporabi. Uz to, čestitka i Udruzi banatskih Hrvata i Goranu Kauriću koji je uspio sve veće hrvatske lokalne zajednice, raspršene po cijelom Banatu, okupiti i u svakoj od njih inicirati određenu vrstu aktivnosti. Bez okupljanja, prostora, koji ste vi sada dobili, nema ni zajednice. Hvala i lokalnoj samoupravi koja je učinila ključni iskorak kada je riječ o integraciji hrvatskog življa u ovu lokalnu zajednicu. Hrvati u Vojvodini i Srbiji mogu puno toga ako se organiziramo, jasno iskažemo što hoćemo, ako budemo poduprti od naših institucija, lokalnih samo-

»Drago mi je vidjeti da i ovdje u južnom Banatu Hrvati počinju aktivno djelovati, da se vidi da Hrvati žive i izvan Subotice«, kazao je Stjepan Glas *
»Svećenik je samo naš gost, mise su dva puta mjesečno, a mi želimo našeg župnika koji bi bio ovdje u mjestu«, kaže Blaženka Horvat

uprava Vlade APV, Srbije i Hrvatske», kazao je predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** i dodao da je za dvije godine osposobljeno i uređeno više prostora nego što je to urađeno za prijašnjih 15 godina. Predsjednik IO HNV-a **Lazar Cvijin** obećao je potporu za izradu elaborata kompletnog uređenja župnog dvora crkve u Opovu, uz zahvalu Hrvatima iz tog dijela Banata koji su sudjelovali u akciji prikupljanja pomoći području Hrvatske koje je stradalo u potresu.

Raštrkanu banatsku zajednicu Hrvata potaknula je na aktivnost Udruga banatskih Hrvata.

»Počeli smo prije nekoliko godina želeći pokazati da je hrvatska zajednica u ovom dijelu Vojvodine autohtona zajednica, koja je dala mnogo velikana koji su se utkali u povijest ove zemlje. Za hrvatsku zajednicu i uopće za povijest ovih prostora bio bi veliki gubitak kada bi to sve otišlo u zaborav. Danas smo načinili prvi korak u adaptaciji župnog dvora. Veliki problem Hrvata u Banatu je prostor. Sada ovdje imamo prostor i možemo djelovati. Zajednicu čini zajedništvo. Moramo se upoznavati i mi stariji moramo stvarati ambijent da mlađi ljudi ovdje prvo ostanu, da nalaze sebe unutar zajednice i da se ponose time što su Hrvati, da ne taje svoje ime. Moramo s ponosom reći, a popis nam je blizu, da se svi Hrvati trebaju očitovati kao Hrvati. Samo tako sačuvati ćemo svoje ime i dobiti zasluženi položaj u društvu u kome živimo«, kazao je Goran Kaurić.

Barba iz Makarske u Banatu

Naš prvi dolazak u Opovo bio je i prilika za susrete i razgovor s ljudima. Onim običnim svijetom koji u Opovu živi stoljećima, ali na naše čuđenje i s onima koji su u Opovo došli, recimo iz Dalmacije.

Blaženka Horvat već na prvi pogled djelovala je presretno zbog uređenja dijela župnog dvora. Kaže, sama je pozivala vjernike da se okupe na ovoj svečanosti, kad već nemaju redovite mise svakog tjedna. »Na misi bude nas oko 40. Svećenik nam dolazi dva puta mjesečno iz Pančeva, a kada smo imali našeg župnika mise su bile svake nedjelje, za svaki svetac. Sada je svećenik samo naš gost i mi želimo našeg župnika koji bi bio ovdje u mjestu, kome bismo uvijek mogli kucnuti na vrata da nešto pitamo, ispojedimo se. Zornice, križni put, svibanjske pobožnosti mi sada održavamo sami, a drugačije je kada je tu pastir koji nas vodi«, iznosi najveći problem Hrvata i općenito katoličkih vjernika u Opovu **Blaženka Horvat** kojoj je želja da Hrvate okupi na isti način na koji su to uradili u Surčinu.

A upravo je **Katica Naglić** iz Surčina, koja je u Opovu dovela studente Filozofskog fakulteta iz Zagreba na terensko istraživanje, potaknula opovske Hrvate da se organiziraju, okupe, stvore uvjete za rad.

»Ljudi se ovdje uglavnom bave poljoprivredom. Oko 50 posto čisti su poljoprivrednici, dok je ostalima poljoprivreda dopuna uz mirovinu ili plaću. Uz ratarstvo bavimo se i povrtlarstvom i prodajom na tržnici, a jedno od tržišta je Beograd«, kaže **Zlatomir Kirchner**, čija se obitelj bavi uzgojem povrća.

»Opovo je mala općina i ovdje nitko nema problema zbog svoje nacionalnosti«, priča **Pavle Humbal**, čija obi-

telj po ocu vodi podrijetlo iz Češke, a majčina iz Novog Slankamena.

Njegov zet **Zoran Matijašević**, rođeni je Dalmatinac, uz to još pomorac, ali je ono Jadransko more zamijenio banatskom ravnicom.

»Supruga mi je iz Opova, a upoznao sam je u Makarskoj. Živjeli smo ovdje, pa u Makarskoj, i sada smo opet u Opovu. Kupili smo ovdje i kuću i tu nam je sada dom«, kaže Matijašević i otkriva da je dio svog zavičaja donio u Opovo – sliku crkve u Bastu, njegovom rodnom mjestu.

Veronika Jeminović vodi podrijetlo s Plitvičkih jezera. U Beograd su se doselili njezini roditelji zbog posla. Tu je rođena **Biserka** i njenih četvero braće i sestara. Ratnih 90-ih roditelji su morali napustiti Beograd i odseliti se u Zagreb. Biserka je već tada bila udana u Opovu i tu je i ostala.

»Kada sam otišla u mirovinu, priključila sam se zajednici vjernika u Opovu. Divni su to ljudi, brinemo jedni od drugima, znamo kada je tko otputovao, zašto nije došao na misu. Od ovih starijih žena mnogo toga sam naučila, ili bolje reći podsjetila se onoga što me o vjeri učio otac«, kaže Veronika.

Ovo je samo dio zanimljivih ljudskih priča koje smo zabilježili u Opovu. Onih neispričanih priča, ljudskih sudbina, inicijativa, gospodarskih pothvata ostalo je još kao i poziva da ponovo budemo gosti ovim dragim ljudima. Obećali smo ponovo doći, a obećavamo i da ćemo obećanje ispuniti.

A od ovog broja u Opovu će se redovito čitati *Hrvatska riječ*. Za početak 40 primjeraka.

Z. V.

Katolici oblikovali povijest Opova

»**K**atolička crkvena zajednica od samog početka radila je na unaprjeđenju lokalne sredine i oblikovala je povijest Opova. Tako je svećenik **Andras Majer** posvetio svoj život Opovu prikupljajući informacije o povijesti, narodnim običajima, arheologiji, a sve to sabrano je u *Monografiji Opova*. Značajno je to djelo, jer sačuvana su usmena predanja od zaborava, sačuvan je trag jednog vremena. Drago mi je što je počela obnova župnog dvora i što će naši mještani ponovo imati svoje mjesto okupljanja. Nadam se da će bogata zbirka predmeta, fotografija, crkvenog inventara, crkvenih knjiga i spisa biti adekvatno sačuvana«, kazala je ravnateljica knjižnice **Katarina Nikolić Radić**.

Donacija OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta

Djeca – djeci

Osnovna škola *Matija Gubec* iz Tavankuta nakon prošlogodišnjeg velikog potresa koji je zahvatio Hrvatsku pokrenula je humanitarnu akciju prikupljanja paketa za djecu, odnosno učenike osnovne škole u Glini. Prošloga tjedna, točnije 27. svibnja, donacija koju su prikupili učenici iz Tavankuta i uposlenici škole uručena je ravnateljici OŠ *Glina Robertini Štajdohar*, a uručili su je ravnateljica OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta **Stanislava Stantić-Prčić** u pratnji ravnatelja Državne škole za javnu upravu **Rudolfa Vujevića**.

»Nakon potresa koji je zahvatio i osnovnu školu u Glini, mi smo s našim učenicima iz Tavankuta pisali toj djeci pisma podrške. Sada smo im uručili pakete koje su napravila djeca, a koji su obuhvatili školski pribor i slatkiše. Budući da njih ima dvostruko više nego nas, svako je dijete trebalo pripremiti dva paketa. U ovu donaciju uključili su se i svi uposleni, pa smo i kolegama u Glini odnijeli simbolične darove«, kaže ravnateljica Stantić-Prčić.

Ovom prilikom održan je i sastanak s predstavnicima Ministarstva znanosti i obrazovanja kojem su, osim spomenutih, nazočili i ravnateljica Uprave za odgoj i obrazovanje u Ministarstvu **Vesna Šerepac**, voditeljica službe sektora za predškolski i osnovnoškolski odgoj i obrazovanje **Nevenka Pašalić**, načelnik sektora za zajedničke poslove i programe Ministarstva obrazovanja i znanosti **Darko Tot**, te ravnatelj OŠ *Stjepan Radić* iz Božjakovine

Jure Mišković. Na ovome sastanku dogovoren je treći korak pomoći, koji će obuhvatiti boravak djece iz Gline u Tavankutu. Bit će to ono što djecu najviše i veseli, put i druženje s vršnjacima.

»Plan je da učenici iz Osnovne škole *Glina* dođu u Tavankut i budu naši gosti tijekom pet dana. Ministarstvo je osiguralo prijevoz učenika i uposlenih, a mi ćemo riješiti smještaj i hranu. Tijekom tog perioda djeca će imati prigodne radionice i druženje s vršnjacima. Jasno, sve to bit će izvodljivo kada se za to stvore epidemiološki uvjeti, a nadamo se da će to biti tijekom naredne školske godine«, kaže Stanislava Stantić-Prčić.

Sugovornica je također ovom prilikom istaknula da je škola u Glini slična tavankutskoj, no u ovome potresu je bila prilično oštećena, ali je sada obnovljena. Kada je u pitanju srednja škola, ona je u potresu kompletno stradala i morat će se rušiti, te nanovo graditi. Ono što je Stantić-Prčić još istaknula jest izuzetno pozitivna atmosfera prilikom ovoga susreta, koja će sigurno pridonijeti i daljoj dobroj suradnji.

Cilj ovoga projekta je, po riječima Stantić-Prčić, bio, osim pomoći djeci u Glini, naučiti djecu da nisu naši problemi jedini, te da ih i drugi imaju, a ujedno da osjete ljepotu pomoći drugima.

Ž. V.

Dvjestoti broj dječjeg podlistka *Hrvatske riječi*

Hrcko – ulaganje u budućnost

Nedavno, 21. srpnja, izašao je 200. broj *Hrcka*, dječjeg podlistka *Hrvatske riječi*. Druženjem članova uredništva i suradnika, prošloga tjedna u NIU *Hrvatska riječ* obilježen je ovaj jubilej. Prvi broj *Hrcka* izašao je 15. prosinca 2003., sljedeći za Uskrs 2004., a te su godine tiskana još četiri broja. Od početka 2005., podlistak izlazi svakog pretposljednog petka u mjesecu.

Urednica *Hrcka* **Željka Vukov** je na proslavi podsjetila kako je cilj časopisa njegovanje i učenje hrvatskog jezika i pravopisa, ali i razveseliti i educirati djecu uz njima zanimljive i bliske teme.

»Neke rubrike su prisutne od samih početaka, a neke su se mijenjale i doradivale, pa je tako u proteklom periodu u *Hrcku* bilo oko 50 različitih rubrika. Kroz ovih 200 brojeva u *Hrcku* je pisalo, crtalo, fotografiralo... više od 30 vrijednih suradnika koji su činili ili i danas čine redakciju, a veliki je broj i vanjskih suradnika«, kazala je ona.

Počeci, ime i maskota

Prvi broj *Hrcka* osmislili su i uradili **Ivana Petrekanić Sič** (prva i dugogodišnja urednica) i **Zoltan Sič**, koji je ujedno i kreirao izgled *Hrcka*, te mu nadjenao ime.

»Kada se te 2003. godine u okviru NIU *Hrvatska riječ* počelo pričati o potrebi postojanja dječjeg podlistka, obratila sam se tadašnjem ravnatelju **Zvonimiru Perušiću** sa željom da sudjelujem u tome, a on mi je nakon prvog razgovora ponudio da budem urednica. Iako nisam imala iskustva u uređivanju novina, no svjesna važnosti

pokretanja jednog takvog lista, prihvatila sam taj izazov. U ovom pionirskom pothvatu veliku pomoć i potporu imala sam od mog sadašnjeg supruga Zoltana Siča, s kojim smo osmislili i napravili prvi broj *Hrcka*, a u stvaranju sljedećih brojeva, sa svojim iskustvom i kreativnim idejama, veliku pomoć pružile su mi **Katarina Čeliković, Ana Čavrgov, Marina Piuković, Bernadica Ivanković, Vesna Huska**. Nastajale su nove rubrike, širio se broj suradnika, uključili smo učiteljice, animirali vrtićance i školarce i *Hrcko* je postajao sve ljepši i bogatiji. Nakon nešto više od deset godina mog takvog angažmana, 'glavnu riječ' preuzela je moja draga kolegica Željka Vukov i tako naša djeca, evo već gotovo 18 godina, imaju svoje novine, svog *Hrcka*, jedini dječji podlistak na hrvatskom jeziku u Srbiji«, kaže Petrekanić Sič.

Nakon više razmatranih prijedloga, Zoltan Sič je bio taj koji je *Hrcku* osmislio ime, a ubrzo i nacrtao njegov danas prepoznatljivi lik.

»Nakon toga smo osmišljavali rubrike, iscrtavali i planirali svaku stranicu, koristili se čime smo znali i raspolagali. Kada se sjetim, sada sve djeluje tehnički prosto, ali smo radili s entuzijazmom i ljubavlju. Bilo je fantastično zamisliti da će ono što stvaramo čitati djeca. Naravno, trebao se pronaći balans između edukacije i zabave. Kada je prvi broj izašao, imali smo veliku moralnu podršku, ali se na kraju redakcija svela na nekoliko stalnih suradnika i djecu iz hrvatskih odjela, koju smo animirali da šalju radove. I polako smo rasli i sazrijevali. Ubrzo je novinar **Dražen Prčić** predložio pokretanje *Hrckovog maskenbala* koji je

bio pun pogodak. A zatim je napravljen i kostim. Autor sam rubrika sa zadaćama, križaljka, koje radim od prvog broja do danas. Redovito pišem *Kinomaniju*, a nekad su postojale i rubrike *Sveznalica*, *Jeste li znali*, *Školske šale* itd. Za ubuduće bitno je da se u rad što više uključe djeca, jer se redakcija treba osvježiti. Nove generacije donose nove ideje, te treba neke rubrike modernizirati ili dopuniti, uvesti potpuno nove. Na koncu, nadam se da ću još dugo biti dio ove sjajne ekipe *hrckovaca*«, kaže Sič.

Dio odrastanja djece

Od prvoga broja prošlo je sedamnaest i pol godina. Kako se prigodom prošlotjedne proslave jubileja moglo čuti, suradnicima časopisa je zadovoljstvo biti dio ove sada već dobro utemeljene priče koju, kako napominju, smatraju važnom za odrastanje djece iz hrvatske zajednice.

Jedna od suradnica je i odgojiteljica **Marina Piuković**, koja radi više rubrika, a od kojih je najstarija *Kutić za vrtić*.

»Imam jedan folder po godinama u kojem su svi moji radovi za *Hrcka* i kad ga pogledam, nanizalo se do sada puno toga. Najvažnija je mašta. *Kutić za vrtić* je rubrika koja se od prvih brojeva nije gasila ni mijenjala. U vrtiću imamo dječje radove koji su pravo blago, možemo pitati djecu za savjet za uređivanje neke stranice. Slikopriče postoje dvije-tri godine, to mi je bio veliki izazov i sretna sam što mi je *Hrcko* dao priliku da se okušam u peru. *Mozgalice* su novija rubrika. Radim i rubriku *Moj kućni ljubimac*. Sve u svemu, sretna sam što sam dio *Hrckove* ekipe«, kaže Piuković.

Vjeroučiteljica Vesna Huska radi u školi, što joj pomaže da djeci kroz svoje tekstove ponudi aktualne i zanimljive sadržaje.

»Sjećam se prvog sastanka suradnika i iskreno tada još nisam znala što bih uzela pisati. A evo do sada sam pisala puno različitih rubrika. Mislim da je prva rubrika bila *Kutak za djecu i roditelje*, a potom *Djeca i mediji*, kada sam, još prije nego je internet bio ovako razvijen, prikupljala linkove gdje bi djeca mogla pronaći neke zanimljive sadržaje. Poslije je došla rubrika i *Teen kutak*, u kojoj sam se ponajviše pronasla. Od dijela tih tekstova objavljena mi je i knjiga *Dnevnik jedne cure i jednog deč-*

ka. Pisala sam i rubriku *Iz narodne škrinje*, to su moja osobna sjećanja i sjećanja mojih bližnjih na neka starija vremena, što je uključivalo i fotografije koja sam radila. Jedno vrijeme sam radila i *Kreativni kutak*, recepte... *Hrcka* shvaćam kao igru, uvijek mi je stalo da to budu sadržaji za koje se nadam da su bliski djeci. Nastojim potaknuti djecu da više čitaju, bez obzira na svu digitalnu zbilju koju živimo. Budući da radim u školi, znala sam se raspitivati među djecom čitateljima o dojmovima, osluški-vati o čemu žele čitati«, kaže Huska.

Dobar prijem kod čitatelja

Bernadica Ivanković piše za više rubrika poput *Hrckovog kuhara* i *Upoznajmo vršnjake* i to je, kako kaže, angažman koji je opušta i u kojem uživa.

»Moje rubrike su one u kojima je potrebno 'uživo' doći do djeteta, animirati ga i predstaviti ga drugim čitateljima. Jednom prilikom kad sam radila *Hrckovog kuhara*, otkrila sam koliko je zapravo *Hrcko* čitan. Naime, jedna djevojčica pokazala mi je kako i ona ima svoj kuhar, a to su u stvari bili isječki iz ranijih *Hrckovih kuhara*. Rekla je i da joj fali jedan broj te pitala možemo li joj pomoći da dođe do njega. Ona je s ponosom dočekala svoj red da dođe u tu rubriku. Takvi i drugi slični pozitivni komentari od djece puno znače. Drago mi je da smo dio ove priče i da će ona biti aktivna dugo nakon nas i da ćemo uskoro imati i nasljednike koji će nastaviti našim stopama«, kaže Ivanković.

Petar Tikvicki autor je stripa na zadnjoj stranici *Hrcka*.

»Zadovoljstvo mi je raditi stripove za djecu. U prosincu će biti osam godina kako su me angažirali. Volim raditi strip, moja generacija je odrasla na stripu, nema onog koji nije imao bar jedan strip u svojoj torbi. Ima pozitivnih komentara, neki koji su čitali te stripove s početka, sad više nisu dječurlija«, kaže Tikvicki.

Danas uredništvo *Hrcka* čine Ivana Petrekanić Sič, Bernadica Ivanković, Zoltan Sič, Katarina Čeliković, Marina Piuković, Vesna Huska, **Nevena Gabrić**, lektor je **Zlatko Romić**, ilustratorica **Adrijana Vukmanov Šimokov**, tehnički prijelom rade **Thomas Šujić** i **Jelena Ademi**, a fotografije izrađuje **Nada Sudarević**.

D. B. P.

Naši gospodarstvenici (XLV.)

Zaštitarški poslovi diljem Vojvodine

»Brojne zaštitarske tvrtke postale su vlasništvo stranih kompanija, koje su mogle i bile spremne uložiti značajni kapital. Ne podržavam to, jer je sektor usluga u Srbiji trebalo organizirati na drugačiji način«, kaže Aleksandar Lakatuš

Stariji čitatelji *Hratske riječi* pamte vrijeme kada su o sigurnosti tvornica brinuli portiri, a u banke, škole, vrtiće, javne ustanove ulazilo se slobodno. Onda su se vremena promijenila, a zaštitari su postali svakodnevna slika na ulazu u banke, ispred škola, u lokalnim samoupravama, državnim službama, gradilištima. I nisu to više bili uposlenici angažirani na tim poslovima već zaštitari uposleni u zaštitarskim tvrtkama koje su poduzeća i ustanove angažirali da čuvaju imovinu, osobe, red. Tako su se počele osnivati zaštitarske tvrtke koje su na tržištu nudile svoje usluge zaštite i tehničkog osiguranja. Uz one domaće, pojavile su se i one s inozemnim kapitalom. I kao što je običnim ljudima bilo čudno kada ih na ulasku u neku javnu ustanovu dočeka zaštitar, tako se na samim počecima ni država nije baš najbolje snašla glede za-

konskog uređenja te djelatnosti. Oni koji su u tom poslu kažu da je situacija sada ipak drugačija i da važeći zakon pristojno uređuje to područje. S tim je suglasan i **Aleksandar Lakatuš** iz Zrenjanina, vlasnik zaštitarske tvrtke *Polar Security*.

Po obrazovanju Lakatuš je master sigurnosti i posao koji radi usko je vezan za ono za što se obrazovao. Priča počinje prije 17 godina kada je Aleksandar s prijateljem osnovao zaštitarsku tvrtku. S osam radnika radili su poslove u Zrenjaninu. Prvi posao bilo je osiguranje jedve tvrtke na mjesec i pol dana, a onda se posao počeo širiti. Danas tvrtka ima stotinjak radnika koji su na poslovima zaštite angažirani diljem Vojvodine i Beograda. Početak, kao i u bilo kom drugom poslu, nije bio lak, a uz sve to zakonski propisi u ovom području prije 17 godina nisu

bili dorečeni ili nisu ni postojali. Zato je prva zadaća bila demistifikacija poslova zaštitarskih tvrtki, a nakon toga i pozicioniranje na tržištu. Za 17 godina Aleksandar se suočavao s manjim i većim problemima, ali, kaže, to je dio posla; put koji je odabrao i neće odustati.

Stranci nelojalna konkurencija

Kada je Lakatuš krčio put na nimalo zahvalno tržište poslova zaštitarskih tvrtki, ta djelatnost bila je kod nas u samim začetcima. U međuvremenu povećavao se broj zaštitarskih tvrtki. I ne samo to.

»Brojne zaštitarske tvrtke postale su vlasništvo stranih kompanija, koje su mogle i bile spremne uložiti značajni kapital. Rekao bih da u toj djelatnosti sada dominiraju stranci. Ne podržavam to, jer je sektor usluga u Srbiji trebalo organizirati na drugačiji način«, kaže Lakatuš i objašnjava da nije samo problem koliko novca su uložili već i to što »nogom otvaraju vrata« po poduzećima i dobivaju većinu visoko profitabilnih poslova.

Lakatuš je i konkretan, pa ističe kako se profitabilni poslovi kao što je zaštita transporta novca ne dobivaju na tenderu već prikupljanjem ponuda.

»To u praksi znači da se ne objavljuje javni poziv za dostavljanje ponuda već neka tvrtka samo zatraži tri ponude i napravi odabir tvrtke, po pravilu one u stranom vlasništvu, kojoj će dodijeliti posao«, kaže Lakatuš.

Ako su im tu vrata zatvorena, Lakatuš se trudi naći novo tržište. To su lokalne samouprave, privatne kompanije i pojedinci, jer je uz zaštitu djelatnost tvrtke i tehničko osiguranje.

»Imamo 450 objekata pod alarmnim nadzorom koji naši ljudi prate 24 sata i na taj način pružaju zaštitu našim klijentima. Ovaj razgovor vodimo u Opovu, a ovdje smo radili poljočuvarsku službu, osiguranje zgrada. Nove

poslove teško je dobiti, ali je moguće. Stalnim zalaganjem. Naša agencija je počela u Beogradu s osiguranjem jednog gradilišta, a sada imamo još dva. Bili su zadovoljni našim ljudima, tehničkim rješenjima koja smo koristili i to nam je otvorilo prolaz za nove poslove«, kaže Aleksandar.

Rad samo s licencom

Ono što se često pitamo je tko može raditi u zaštitarskim tvrtkama i nositi u javnom prostoru oružje. Lakatuš pojašnjava da je sve jasno precizirano u zakonu:

»Prvi i najvažniji uvjet je da osoba koja se hoće time baviti mora imati licencu za fizičko osiguranje koje izdaje Ministarstvo unutarnjih poslova. Ta licenca se dobiva nakon završene obuke. To znači da MUP automatski radi i provjeru je li osoba podobna raditi na tako osjetljivim poslovima«, kaže Lakatuš.

I u ovom poslu bitno je pratiti trendove, pa je tako Lakatuš u jednoj američkoj zaštitarskoj tvrtci imao prilike vidjeti kako je taj posao organiziran u državi u kojoj je mnogo prije nego kod nas posao zaštite prepušten tvrtkama koje se time bave.

»Sada pravimo planove kako ćemo to intergirati u naš sustav zaštite. Rekao bih da u ovom području pomaka ima i kod nas, prije svega kada je riječ o zakonskoj regulativi, točnije Zakonu o privatnom osiguranju. I ne samo da je donijet zakon već se on i primjenjuje. Ono što se kod nas još ne koristi u punom kapacitetu su tehnički sustavi, ali neminovno to mora doći i kod nas«, kaže Lakatuš.

Ima i poslova koji se ne prihvaćaju, a takvi su oni koji izlaze iz okvira zakona o privatnom osiguranju. Tada se klijentu da savjet, uputi se državnim tijelima, na privatne tužbe ili odvjetnike.

Z. V.

Godišnjak predstavljen u Starčevu

STARČEVO – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u suradnji s Udrugom banatskih Hrvata organizirao je predstavljanje 11. broja Godišnjaka za znanstvena istraživanja u Starčevu, u subotu 29. svibnja, u prostorijama župnog dvora župe sv. Mauricijusa. Povod za predstavljanje je objava pet etnoloških radnji u ovom broju Godišnjaka, koje su rezultat terenskih istraživanja tradicijske kulture banatskih Hrvata, prije svega onih iz Starčeva i Opova, studenata zagrebačkog Filozofskog fakulteta, Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju. Istraživanje je provedeno u dva navrata 2019. – s proljeća i s jeseni, uz mentorsko vodstvo dr. sc. **Milane Černelić**, a objavljene su radnje o tradicijskoj prehrani, narodnoj medicini, porođnim običajima te o običajima Hrvata iz Opova i Starčeva o Božiću i o Uskrsu. Domaćin je bio **Nikola Pavlić** iz Udruge banatskih Hrvata iz Starčeva, a Godišnjak je predstavio glavni i odgovorni urednik **Tomislav Žigmanov**.

Bunjevačko kolo nastupilo u Temerinu

TEMERIN – KUD *Vuk Karadžić* iz Temerina je 43. put organizirao koncert *Vukovo leto* na kojem je nastupio i izvođački ansambl HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice. Gosti iz Subotice su se predstavili s tri koreografije – vlaškim igrama, dubrovačkim linđom i splotom bunjevačkih igara. Ovogodišnji koncert održavao se pod sloganom »Početi iznova«. Program je održan u Kulturnom centru *Temerin*, a osim domaćina i HKC-a, publici se predstavila i pjevačka skupina studijskog programa Etnomuzikologija s Akademije umjetnosti Novi Sad.

Predstavljanje novih brojeva Godišnjaka i Nove riječi

SUBOTICA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u suradnji s NIU *Hrvatska riječ* priređuje predstavljanje novih brojeva dvaju časopisa: Godišnjaka za znanstvena istraživanja ZKVH-a (br. 11) i Časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ*, koje će biti održano večeras (petak, 4. lipnja), s početkom u 19 sati, u dvorištu Zavoda (Laze Mamučića 22). O publikacijama će govoriti urednici, članovi uredništva i autori zastupljeni u časopisima. Predstavljanje će biti održano uz poštivanje sada važećih protuepidemijskih mjera.

Avaške godine u Somboru

SOMBOR – Književno-teatarski kružok HKC-a *Bunjevačko kolo* gostovat će u nedjelju, 6. lipnja, u Somboru

kod HKUD-a *Vladimir Nazor* s predstavom *Avaške godine* rađenoj po poemi **Milovana Mikovića**. Poetski prikaz, koji je dramski priredila **Nevena Mlinko**, bit će izveden u Hrvatskom domu, s početkom u 20 sati. Ulaz je besplatan.

Dani Matoša u Beogradu i Plavni

OSIJEK/SUBOTICA – Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice priređuju od 10. do 13. lipnja 5. *Dane Antuna Gustava Matoša* s programom u više mjesta: Tovarniku, Vinkovcima, Zagrebu, Plavni i Beogradu. Pokrovitelj manifestacije je Ministarstvo kulture i medija Hrvatske.

U rodnom Tovarniku, 10. lipnja u 17 sati, bit će polaganje vijenca kod biste Antuna Gustava Matoša, ispred istoimene Osnovne škole. Istoga dana u Gradskoj knjižnici Vinkovci, s početkom u 19 sati, bit će priređeno predstavljanje novih knjiga o **Antunu Gustavu Matošu**: *Moderato dolcissimo, pjesničke posvete Antunu Gustavu Matošu* (DHK Osijek / ZKVH, Subotica 2020.), **Dubravka Oraić Tolić**: *Pjesme i epigrame, Matoševo pjesništvo* (Matica hrvatska, Zagreb 2021.) i **Tomislav Zagoda**: *Gustl, ilustrirana biografija Antuna Gustava Matoša* (*Opus Gradna*, Zagreb 2021.). Ove će godine prvi put biti priređen i program pod nazivom »Beogradski Matoševi dani« u suorganizaciji i u prostorijama Fondacije Antun Gustav Matoš (Studentski trg 10) u subotu 12. lipnja, s početkom u 16 sati. U župnoj crkvi sv. Jakova u Plavni, mjestu rođenja Matoševa oca, u kojemu mjesna hrvatska udruga nosi ime Matoš, u nedjelju 13. lipnja s početkom u 9,30 sati bit će služena sveta misa za pokojnog pjesnika. Isti dan će u Zagrebu izaslanstvo DHK-a položiti vijenac na Matošev grob na Mirogoju.

Na ovaj će se način u nekoliko gradova, iznimno važnih u Matoševoj biografiji, govoriti i podsjetiti na velikog hrvatskog pjesnika, pripovjedača, esejista, kritičara, polemika, novinara A. G. Matoša.

Croart u Doroslovu

DOROSLOVO – U subotu, 29. svibnja, slikari iz udruge *Croart* i njihovi gosti boravili su na jednodnevnoj likovnoj koloniji u Biskupijskom svetištu Marija pomoćnica u Doroslovu. Ovim *Croart* ostvaruje svoj planirani program suradnje sa župama Subotičke biskupije. Domaćin im je bio župnik i rektor doroslovačkog svetišta vlč. **Árpád Verebelyi**. Bio je to prvi radni susret slikara *Croarta* nakon restriktivnih mjera zbog pandemije virusa covid-19. U lijepom ambijentu svetišta, uz gostoprimstvo domaćina, inspiracije nije nedostajalo. U znak sjećanja slikari su nastale radove darovali domaćinu koji ih je pozvao da mu budu gosti i sljedeće godine.

Priređuje: Vladimir Nimčević

Iz starog tiska

Mikić na Balkanskim igrama, posveta barjaka društva *Odjek* u Zemunu

29. svibnja 1935. – *Napló* piše da je **Jovan Mikić**, atletičar subotičkog atletskog društva *Bačka*, kao predstavnik Jugoslavije na Balkanskim igrama u Ateni osvojio drugo mjesto u desetoboju. Iako je, piše, prvi puta na-

stupao na Balkanskim igrama, opravdao je očekivanja i završio iza svjetski poznatog bugarskog desetobojca **Dojčeva**. Natjecanja u desetoboju održana su na Mramornom stadionu u subotu i nedjelju. Rezultati su sljedeći: trčanje na 110 metara s preponama – **Herold** 17,2 s., Mikić 18,7 s. Bacanje diska: Dojčev 37,63 m, Mikić 33,39 m. Skok s motkom: Dojčev 3,81 m, Mikić 2,70 m. Bacanje koplja **Pataerakis** 50,32 m, Mikić 49,40 m. Utrka na 1500 m bez prepona: Paterakis 5 min, Mikić 5 m i 0,7 s. Konačni rezultat: Dojčev 6.293 bodova, Mikić 5.721 bodova. Napomene radi, Jovan Mikić je rođen u nacionalno mješovitom braku šokačkog Hrvata **Aleksandra Mikića** iz Titela i majke Srkinje **Darinke Alimpić** iz Sombora 13. svibnja 1914. Kršten je u katoličkoj crkvi u Opovu 24. svibnja 1914. (pod red. br. 27/1914). Mikići su u Subotici smatrani za Bunjevce.

30. svibnja 1940. – *Obzor* piše da je u gradskoj vijećnici u Srijemskoj Mitrovici održana osnivačka skupština

Muzejskog društva *Sirmium*, koje je osnovano 1936., ali su mu pravila odobrena tek 1940. godine. Skupštinom je predsjedao predsjednik privremenog upravnog odbora **Franjo Rački**, katolički župnik i mjesni hrvatski prvak. Na skupštini je bio prisutan **Miodrag Grbić**, kustos Muzeja kneza Pavla iz Beograda. Izabran je upravni odbor u koji su ušli predsjednik **Franjo Rački**, dopredsjednik **Nikola Popović**, tajnik i kustos **Miroslav Stojković** i blagajnica gospođa **Bikar**.

31. svibnja 1991. – Zagrebački politički tjednik *Glasnik* piše da su »subotički ... Hrvati na mramornu ploču Pučke kasine, postavljenu 1936. u čast 250. obljetnice selidbe Hrvata iz krševitih krajeva južne Hrvatske u južnu Ugarsku urezali i ove stihove (...) 'I nek nam dođu dani, krvavi, teški i crni, / Oblaci makar će gusti čitavo nebo nam skriti, / I onda svi ćemo hrabro / gromovnim glasom zboriti / Hrvati bili smo uvijek – Hrvati i od sada biti!'«.

1. lipnja 1907. – *Frušskogorac* piše da *Hrvatski sokol* u Rumi priređuje uz sudjelovanje vojničke glazbe 70. pu-kovnije u hotelu *Kod Orla* koncert s plesom.

2. lipnja 1906. – *Frušskogorac* piše da će u subotu 2. lipnja 1906. navečer biti održana posveta barjaka Hrvatskog pjevačkog društva *Odjek* u Zemunu i donosi trodnevni program ove svečanosti. Pozvana su i druga kulturno-umjetnička društva. Za kumu zastave je određena **Anka Badaj**. Program uključuje priredbe u vrtu hotela *Central* i prostorijama *Odjeka* u Zemunu, te zajednički izlet svih društava lađom u Beograd (razgledanje Beograda i Topčidera).

3. lipnja 1904. – Varaždinske *Naše pravice* pišu da se hrvatski književnik i magistar farmacije **Vladoje Schmidt Jugović** (koji je 1906. pokrenuo u Petrovaradinu tjednik *Frušskogorac*) preselio iz Varaždina u Srbiju, »gdje će sa svojom gospodjom, također hrvatskom književnicom i našom suradnicom poraditi o što življem saobraćaju hrvatskih i srpskih književnika, koji se i onako – nažalost – malo poznadu«.

4. lipnja 1921. – *Subotičke novine* prenose izvadak iz govora zastupnika Hrvatske pučke stranke književnika **Velimira Deželića Mlađeg** u Narodnoj skupštini u Beogradu: »A podjimo medju Šokce i Bunjevce. Šta će biti oni? Gospodo, dosada smo naučeni, da se u našim krajevima vrši i provodi klasificiranje u Srbe i Hrvate po konfesiji: katolici su Hrvati, a pravoslavni Srbi. Po toj praksi nehotice postaju Bunjevci i Šokci Hrvatima.«

Kapitalno djelo o šokačkim Hrvatima

Nakon Monoštor, Sont, Berega i Plavne, znanstvena monografija *Tradicijska baština, identitet i migracije bačkih Hrvata Šokaca* predstavljena je u nedjelju, 30. svibnja, i u Vajskoj, u dvorištu *Šokačke kuće*. Predsjednik mjesne Hrvatske kulturne udruge *Antun Sorgg Mladen Šimić* izrazio je zadovoljstvo što se u Vajskoj predstavlja monografija u kojoj je značajan doprinos Vajštanaca.

Stručna suradnica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata *Katarina Čeliković* izrazila je veliko zadovoljstvo odazivom kazivača i svih zainteresiranih te istaknula kako je ovo kapitalno djelo prvi takav zbornik u kojemu se problematika hrvatske subetničke šokačke grupe razmatra interdisciplinarno te je time ova podzastupljena grana hrvatskoga naroda dobila djelo koje će zaustaviti zaborav i ukazati na suvremene kulturne prakse.

Čeliković je tijekom predstavljanja monografije predstavila teme osamnaest radova na skoro 700 stranica, koje su plod terenskog etnološkog istraživanja triju ge-

neracija studenata etnologije i kulturne antropologije zagrebačkoga Filozofskog fakulteta pod vodstvom njihove mentorice prof. dr. sc. **Milane Černelić**, ujedno urednice monografije. Istraživanja su započela 2014., a kontrolna istraživanja su rađena još 2017. i 2018. godine kada je knjiga i tiskana u sunakladi Filozofskog fakulteta u Zagrebu – Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF pressa i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Ovom prigodom kazivačima su uručeni njihovi primjerci u znak zahvalnosti za veliki doprinos u istraživanju.

Jedan od kazivača, **Josip Dumendžić** kaže kako je ovo bio posljednji trenutak da se priča o tradicijskoj kulturi i identitetu ovdašnjih šokačkih Hrvata zabilježi, jer su kazivači mahom treće dobi.

»Ovo je kapitalno djelo, sada svjedočanstva imamo ukoričena na jednom mjestu, i ta knjiga će, po meni, biti polazna točka za daljnja istraživanja o Šokcima u Podunavlju koji tu žive već dulje od tri stoljeća. Već i neki

kazivači koji su bili obuhvaćeni istraživanjem za potrebe monografije nisu među živima, poput mog susjeda **Vinka**. I drugi koji su bili na promociji, vidjelo im se na licima da su zadovoljni što je ova knjiga objavljena i što je stigla do nas«, kaže Dumendžić.

Brojne fotografije su značajan dio knjige i imaju posebnu vrijednost zbog svoje raritetnosti. Upravo su one bile tema drugog dijela predstavljanja, jer su kazivači i ostali prisutni pozvani na uključivanje u projekt virtualne arhivske zbirke *Baština Hrvata u Srbiji* na međunarodnoj suradničkoj digitalnoj platformi Topoteka (<https://hrvatisrbija.topoteka.net/>). Prisutni su iskazali spremnost vlastite fotografije pripremiti i dati ih u svrhu prezentacije bogate kulturne baštine Hrvata u Vajskoj, a konkretizacija ovog dogovora će uskoro uslijediti.

ZKVH / HR

U Novom Sadu održano *Prepekovo proljeće 2021.*

Susret Ljubitelja poezije

 Krešimir Tkalac, Dragana V. Todosreskov i Ana Marija Kaluđerović

HKUPD *Stanislav Prepek* organiziralo je 29. svibnja, pred sedamdesetak posjetitelja, u Franjevačkom kulturnom centru *Bonaventurianum* u Novom Sadu pjesničku manifestaciju *Prepekovo proljeće 2021*. Bogat program namijenjen ljubiteljima poezije, koji je vodila glumica **Željka Jelić**, započeo je uručenjem nagrada prošlogodišnjim pobjednicima istoimena natječaja, budući da *Prepekovo proljeće 2020*, zbog epidemije nije održano. Treću nagradu za pjesmu *Među zidovima* dobila je **Mirjana Kiževski** iz Kaća, drugu, za pjesmu *Berba* **Davorka Črnčec** iz Varaždina, a prvu nagradu dobila je pjesma **Branke Dačević** *Buđenje prirode*.

Monografija i antologija

Ovogodišnja je manifestacija počela obraćanjem predsjednika Udruge **Krešimira Tkalca**.

»Protekle godine smo slavili 15 godina otkako Udruga postoji. Ona je za nas bila teška, no ipak smo održali *Prepekovu jesen* i godišnji koncert. Tiskali smo monografiju, koju danas predstavljamo, antologiju *Stablo staro, vrijeme slavno* u kojoj su sabrane pjesme zbornika *Prepekovo proljeće*, objavljene od 2009. do 2019., koja je također naš dar vama, te zbirku poezije *A ča* **Mladena Franje Nikšića**. Ipak, narednih 15 godina ovisi samo od toga hoćemo li imati svoj prostor. Ako ga ne budemo imali, svoj rad ne možemo nastaviti. Plašimo se da će, ako ne dobijemo prostor, energija, dobra volja i hrabrost naših članova biti izgubljeni«, kazao je Tkalac.

Recenziju antologije *Stablo staro, vrijeme slavno* iz pera **Franje Nagulova** pročitao je dr. **Dragana V. Todosreskov**, ponudivši na kraju osvrta i svoje viđenje značaja objavljivanja novosadskih zbirki poezije pod **Prepekovim** imenom i pozvavši sve autore te sve one koji su »voljni da se njihove pjesme kroatiziraju« da doprinose njima i dalje.

Ovogodišnji pobjednici

Natječaj ovogodišnjega *Proljeća* završen je sa 17 prijavljenih pjesama autora i autorica iz Srbije i Hrvatske, koje je ocjenjivalo povjerenstvo koje su činili Franjo Nagulov, **Ana Marija Kaluđerović** i Dragana V. Todosreskov. Treća je nagrada dodijeljena pjesmi *Preljepi dane* **Ivana Gaćine**, druga nagrada pjesmi *The Story from London* **Antuna Kovača** dok je prva nagrada pripala sonetu *Kada preostala je samo strava* **Denisa Peričića**. Po mišljenju povjerenstva, »u pjesmi se lirsko ja pita o visokim dometima navedene forme, ali i o svrsi poezije i ljepote u svijetu nakon Auschwitz, te vješto spaja potragu za adekvatnim lirskim izričajem s aktualnim problemima, uz visok stupanj ironijskoga otklona od zbilje«.

Manifestaciju su pjesmom tradicionalno uljepšale članice ženske pjevačke skupine udruge *Prepek*.

Prepekovom proljeću nazočili su, među ostalim, i opunomoćeni ministar u Veleposlanstvu Hrvatske u Beogradu **Stjepan Glas**, konzul prvoga razreda Generalnog konzulata Hrvatske u Subotici **Hrvoje Vuković** dok je pozdravno pismo poslao i Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske, čiji predstavnik nije mogao nazočiti zbog pandemijske situacije. Održavanje manifestacije podržali su i Grad Novi Sad, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, te Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama.

M. T.

Josip Štefković novi predsjednik udruge

Katoličko društvo *Ivan Antunović* iz Subotice održalo je 28. svibnja u Subotici svoju godišnju skupštinu, koja je ovoga puta bila i izborna. Nakon četiri godine izabrano je novo vodstvo. Novi predsjednik udruge je vlč. **Josip Štefković**, župnik u Baču i Plavni, te dekan Bačkog dekanata. Za potpredsjednicu Društva izabrana je spec. dr. med. **Marija Mandić**, a za tajnicu **Emina Kujundžić**. Izabrani su i novi pročelnici odjela, rizničar, kao i dva neovisna člana Vijeća.

Pred skupštinom je predstavljeno izvješće o radu, financijsko izvješće za proteklu 2020., kao i plan i program rada za 2021. godinu. U svome izlaganju dosadašnji predsjednik vlč. dr. **Ivica Ivanković Radak** istaknuo je najvažnije aktivnosti Društva u proteklom razdoblju, naglasivši značaj podizanja spomenika biskupu **Ivanu Antunoviću** u Subotici, kao plod zajedničke inicijative HNV-a, te udruge i ZKVH-a.

Potpredsjednik **Lazar Cvijin** izrazio je zahvalnost predsjedniku vlč. dr. Ivankoviću Radaku u svoje ime i u ime HNV-a i kazao kako su uvijek imali dobru suradnju te da je ponosan na rezultate koje je Društvo postiglo u prethodnome razdoblju.

Skupštini je nazočio i subotički biskup msgr. **Slavko Večerin**, koji je istaknuo značaj postojanja i rada KD-a

Ivan Antunović za Subotičku biskupiju i grad u kojem djeluje i podržao je novog predsjednika vlč. Josipa Štefkovića u daljem radu.

Na koncu svojega vođenja Društva predsjednik vlč. dr. Ivanković Radak u svome obraćanju uputio je riječi zahvalnosti svim članovima koji su tijekom 30 godina radili u Društvu, kao i svim udrugama s kojima ono surađuje.

Novi predsjednik vlč. Štefković obratio se nazočnima i osobito se zahvalio svima koji su prihvatili obnašati dužnosti u Vijeću Katoličkog društva. Iskazao je spremnost za suradnju i zamolio sve članove Društva za podršku u daljim nastojanjima.

K. D. Š.

Patron župe

Presveto Trojstvo u Surčinu

U nedjelju, 30. svibnja, u župi Presveto Trojstvo u Surčinu proslavljen je patron župe. Svečano euharistijsko slavlje je predslavio surčinski župnik preč. **Marko Kljajić**, uz suslavljenje grkokatoličkog svećenika o. **Petra Dudke**.

U prigodnoj homiliji preč. Marko Kljajić je podsjetio okupljene na slavlje svetkovine Presvetog Trojstva i da je tu riječ o velikoj tajni naše vjere, kroz koju nam Bog progovara i kroz koju nam se objavljuje. »Svojim ljudskim silama i naporima mi nikada nećemo moći shvatiti tajnu Presvetoga Trojstva. Zato je važno dopustiti Bogu da nam progovori o sebi i da nas uvodi u zajedništvo s Njime«, poručio je među ostalim preč. Kljajić.

Euharistijskom slavlju se odazvao veliki broj vjernika iz Surčina, te okolnih župa. Nakon euharistijskog slavlja vjernici su se uputili u dvorište župe gdje su nastavili s druženjem.

I. Z.

Foto: Nada Ivošević

XIV. Biskupijski susret mladih Srijemske biskupije

»Ja sam s vama u sve dane«

U subotu, 29. svibnja, uoči svetkovine Presvetoga Trojstva, organiziran je XIV. susret mladih Srijemske biskupije. Geslo susreta bilo je nadahnuto riječima evanđelja po Mateju: »Ja sam s vama u sve dane« (Mt 28, 20).

Na poziv Biskupijskog pastoralnog centra Srijemske biskupije i povjerenika za pastoral mladih, župnika u župi sveti Petar, apostol u Indiji vlč. **Dušana Milekića** okupili su se mladi vjernici Srijemske biskupije u pratnji svojih svećenika i župnih povjerenika. Domaćin ovogodišnjeg susreta mladih Srijemske biskupije bili su župljani župe sveti Klement, papa i mučenik u Hrtkovcima.

Susret je započeo molitvenim programom nakon čega je uslijedilo euharistijsko slavlje, koje je predslavio srijemski biskup msgr. **Đuro Gašparović** u zajedništvu sa svećenicima Srijemske biskupije.

»I premda smo slavili Uzašašće kao Gospodinov odlazak k Ocu, ipak time ne zaboravljamo da je ostao sa svojim učenicima, kao što je obećao. Štoviše, ne samo da je ostao nego je njima i nama predao svoju sveopću vlast, te po njima i u njima vrši vlast i gospodstvo nad svijetom. Isus poziva danas: 'Pođite, učinite učenicima sve narode'. Ti moraš ići i prenositi drugima iskustvo tvoje vjere u Isusa Krista i vjere Isusu Kristu, Njegovoj riječi i Njegovu životu. Vjera je plamen koji postaje sve jači što se više dijeli, prenosi, da svi mogu upoznati, ljubiti i ispovijedati Isusa Krista koji je Gospodin života i povijesti. Svijet treba Krista! Ne bojte se, dragi mladi, poći i nositi Krista u sve sredine,

i onima koji se čine najudaljenijima, najravnodušnijima u vašim župama. Gospodin traži sve, želi da svi osjete toplotu njegova milosrđa i njegove ljubavi. Došao je iz neizmjerne punine života Trojedinog Boga«, poručio je mons. Gašparović mladima.

Nakon euharistijskog slavlja ponuđena je mogućnost za osobno druženje mladih i zajednički objed, nakon čega je uslijedio duhovni nagovor na temu gesla »Ja sam s vama u sve dane«, a nagovor je imao župnik župe sv. Rozalija, djevoja iz Temerina (Subotička biskupija) vlč. **Tibor Szöllösi**, koji je potaknuo mlade da svoj život u potpunosti predaju u Kristove ruke.

Nakon toga je vlč. **Ivica Zrno** predstavio Biskupijski pastoralni centar i Tiskovni ured Srijemske biskupije, pozivajući mlade da svojim angažmanom budu aktivni predstavnici svojih župa i Srijemske biskupije.

Ovogodišnji susret mladih je završio euharistijskim klanjanjem i prigodnom molitvom.

I. Z.

Foto: D. Peka / A. Šimonjik

Crkveni god u Kukujevcima

Kršćanin svoj život duguje Kristu

Kukujevcani su svoj crkveni god proslavili u nedjelju, 30. svibnja, euharistijskim slavljem koje je predvodio župni upravitelj vlč. **Nikica Bošnjaković**, a okupili su se malobrojni vjernici, koji još žive u ovome srijemskome selu.

U prigodnoj homiliji vlč. Bošnjaković je podsjetio vjernike što znači biti kršćanin: »Kršćanin svoj život duguje onome koji je za njega patio, umro i uskrsnuo – Isusu Kristu. On od Krista prima nadahnuća za svakodnevni život, a ta nadahnuća čuje na misi i u molitvi. Po tome ga Duh usmjerava kako da živi za Isusa. Kršćanin zastupa Isusov nauk, a ne ono što ga uči svijet. On se Bogu pokorava i osjeća da mu Bog vodi život. Kada se dogodi komunikacija s Bogom, obistinjuje se prva Božja zapovijed. Tako kršćanin u ludilu svijeta ima svoj miran duhovni pravac. Isus danas u evanđelju kaže: 'Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji'. To znači da samo On ima vlast

i nad našim životom. Mi nemamo nikakvu snagu ni moć, a da je nismo primili od Isusa«.

Nakon euharistijskog slavlja, kao i svake godine, vjernici su se zadržali u kratkom druženju u župnom dvorištu.

A. Hodak

Foto: Tijana Mor

Stoljeće crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo na Bikovu

Građena na zemlji i od zemlje

Malo mjesto nadomak Subotice – Bikovo prije stotinu godina dobilo je svoju mjesnu crkvu, građenu s puno ljubavi i vjere, koja i danas ponosno stoji i podsjeća na neka davna vremena.

Upravo o tome je govorio tamošnji župnik vlč. **Julije Bašić**, kojega smo posjetili ovim, jubilarnim povodom. Naime, Bikovčani su 21. svibnja, skromno i jednostavno, kako su samo i mogli, proslavili veliki i značajni jubilej – 100 godina od početka gradnje crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo.

Gradili je sami vjernici

Velike želje i planove imao je i vlč. Bašić:

»Želio sam svečano proslaviti ovaj značajan jubilej, ali zbog epidemioloških mjera obilježili smo ga vrlo skromno. Osobito mi je drago prisjetiti se moga dolaska u ovu župu, gdje sam župnik već pune 42 godine, osam mjeseci i s današnjim danom (1. lipnja) 12 dana. Mogu reći da smo puno toga proslavili zahvaljujući odazivu vjernika na svaki moj poziv, ali nažalost 100. obljetnicu nismo mogli. Bilo nas je svega 47 na misi kada smo zahvalili za stotinu godina kako je ova crkva nabijena od zemlje, na kojoj se i nalazi«, ističe s ponosom vlč. Bašić i dodaje: »Nadam se da će ovo vrijeme pandemije brzo proći i da ćemo, budući da se ova crkva nabijala i gradila tri godine, moći na svečani način proslaviti taj jubilej. Naime, 21. svibnja 1921. godine Senat kraljevskoga slobodnoga grada Subotice donio je odluku da se na Bikovu pokraj stare bikovačke škole može graditi

crkva. Kako su to vjernici s oduševljenjem dočekali, sami su se organizirati i počeli ju graditi bez nekog posebnog odobrenja crkvenih dostojanstvenika. Zemljište na kom je crkva izgrađena darovao je **Bela Malagurski**, a crkva je građena – nabijana baš kao što su nabijani i salaši. Tako je rukama našega življa nastala ova crkva.«

Posljednja velika obnova rađena je 2000. godine, kada su usred velike *plave* kiše 1998. godine bili narušeni temelji crkve, a i zid je počeo tonuti. Tada je uz dozvolu biskupa i pastoralnog vijeća vlč. Bašić krenuo u ozbiljan posao.

»Izbijali smo metar po metar od zidova crkve i u temelje stavljali armirani beton, te zid izidali od cigala. Na spomen kako je crkva građena i na koji način vanjski – zadnji zid crkve ostao je od nabijanice, a u unutarnjem dijelu je prepoznatljiv luk kod oltara«, kaže Bašić.

Crkva je, po riječima vlč. Bašića, na početku nalikovala na veliku salašarsku sobu, pravokutnog oblika, duljine 17 metara. Kasnije su nadozidane niše i luk kod oltara, te je promijenjen strop. U pročelju crkve je nekada bila slika Blažene Djevice Marije kako uzlazi na nebo, dok danas taj dio crkve krasi zidni kipovi koji idu prema Mariji, a zanimljivo je da su odjeveni u bunjevačko *ruvo* (odijelo).

Župa pred gašenjem

Knjige matice se vode od 1926. godine, a prvi upravitelj župe, koji je dolazio iz grada do 1936. bio je **Franjo Bertold**, koji je skupa s vjernicima izgradio župni stan. Za prvoga župnika 1936. došao je **Lazo Križanović** i tu je bio do smrti 1978. godine. Tada je jedno vrijeme dolazio vlč.

Josip Pekanović, pa zatim vlč. **Blaško Dekanj**. Novim župnikom tada je od strane biskupa **Matije Zvekanovića** 12. rujna 1978. godine imenovan vlč. Julije Bašić.

»Nemam točno zapisan podatak koliko je vjernika bilo kada se gradila crkva, ali kada sam ja došao na Bikovo na popisu sam zatekao 2.138 duša na teritoriju ove župe, a danas ima svega 526 vjernika. Naši salaši i župe nestaju. Mladi odlaze vani. Djece nema. Do danas (1. lipnja) nisam imao niti jedno krštenje, niti vjenčanje, a imali smo samo jednu prvopričesnicu i devet sprovoda. Teško mi je to prihvatiti i žao mi je da je tako«, priča nam vlč. Bašić koji je još 2017. godine podnio zamolbu za umirovljenje, na koju je dobio odgovor da će Bikovo imati župnika dok god on mogao obnašati ovu službu, a nakon toga će župa biti pripojena susjednoj župi Marija Majka Crkve u Aleksandrovu. Zaključak smo vrlo jednostavno skupa donijeli da vjernicima ove župe ne preostaje ništa drugo nego moliti da naš sugovornik što dulje poživi u zdravlju.

Prije stotinu godina župna zajednica je gradila ovu crkvu, a danas je ista pred gašenjem. Zanimljivi su podatci da su nekada naši ljudi, s puno manje materijalnih mogućnosti i često u velikoj oskudici, gradili crkve, a mi ih danas zatvaramo.

»Dobijam dojam da je danas i u našem narodu velika nezainteresiranost. Na to jest u nekoj mjeri utjecala korona, ali nam je ona sada i poslužila za izgovor. To je prije svega utjecaj naše neodgovornosti. Prvo prema samome sebi, onda djece prema roditeljima, roditelja prema djeci, supružnika, rođaka... To nas udaljuje i budući da smo tu u osnovnoj stanici društva, u obitelji, postupno udaljeni jedni od drugih, udaljujemo se i od svih naših društvenih zajednica, bez obzira na to je li to crkvena zajednica, politička, društvena...«, kazao je vlč. Bašić, koji je poručio da će biti na Bikovu sve dok Bog tako bude želio.

Ž. Vukov

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Kršćanstvo treba navjestitelje

Biti Bogu vjeran i staviti se u njegovu službu nikada nije bilo lako. Kršćani su uvijek nailazili na otpor i osudu. Kristov nauk nije svima prijemčiv. Za mnoge je on »tvrda besjeda«, mnogi u susretu s Kristom i njegovom riječju otkrivaju istinu o sebi samome, pred kojom se osjećaju nelagodno, te im je draže da se zavaravaju i žive kao i prije. Prva kršćanska vremena bila su vremena prolijevanja krvi za evanđelje, iz koje je niklo kršćanstvo u cijelom tada poznatom svijetu. Isusovi učenici i njihovi sljedbenici podnijeli su žrtvu zahvaljujući kojoj i mi danas nosimo kršćansko ime. Pavao u svojim poslanicama često daje naslutiti da se susreće s brojnim teškoćama u širenju Božje riječi, ali isto tako svjedoči da mu snagu daje vjera. Kršćanstvo i danas treba navjestitelje Božje riječi koji moraju imati hrabrosti nositi se s teškoćama i otporom koje društvo pruža, ali isto kao i Pavao, snagu i hrabrost za vršenje svojega poslanja moraju tražiti jedino u Kristu.

Potrebna je čvrsta vjera

Vjera se širi svjedočanstvom. Samo onaj tko istinski vjeruje može biti i istinski svjedok, a to mu je i dužnost primljena od Krista. Pavao kaže: »Uzvjerovalah, zato besjedim, i mi vjerujemo pa zato i besjedimo« (2Kor 4,13). Svaki pokušaj navještaja iza kojeg nema vjere, one čvrste koja prožima čitavo čovjekovo biće i sav njegov život, samo je prazna priča i ne može uroditi plodom. Onaj tko je istinski vjernik svjedoči Krista onako kako su to činili apostoli, čitavim svojim bićem. Često se bojimo biti takvi svjedoci, nedostaje nam hrabrosti i odvažnosti, pa vjeru smještamo isključivo u privatne sfere. Da, vjera je moja privatna stvar, ali trebamo s dru-

gima podijeliti koliko je lijepo živjeti s pouzdanjem u Boga, koliko je lakše kada znaš da se u njega možeš pouzdati i kada znaš da od njega dolazi tvoja snaga da izdržiš patnje i teškoće koje život donosi. Moramo svijetu posvjedočiti da je Bog onaj koji daje smisao svemu onome što se ljudima čini besmisleno, koji nam daje radost koja nadilazi ljudske radosti, koji nam daje sigurnost da će naš život nastaviti u vječnosti. Stoga, kao što radosti života dijelimo s drugima, trebamo dijeliti i radost vjere. To nam je zadaća koju smo primili od Krista.

Žrtva je dar

Sve nedaće na koje je nailazio navještajući Krista, Pavao je lako podnosio, jer je imao jedan cilj – susresti se s Isusom u vječnosti. I svi prvi kršćani su posebnim darom smatrali dati život za Isusa. Njihova vjera je bila toliko snažna da je nikakav strah nije mogao nadvladati. Kada čitamo zapise o tim prvim vremenima, možemo se zapitati ima li vjere među današnjim kršćanima. Kao da je svaki strah od nje veći. Mi se bojimo i neugodnih situacija koje bi mogle proizaći iz našeg svjedočanstva, a vjernici se nekada nisu bojali umrijeti. Danas Isus od nas ne traži umiranja niti velike žrtve. Dao nam je milost da živimo u vremenu koje je ipak povoljno za kršćanstvo. Suvremeni vjernik mogao bi podnijeti tek neku manju žrtvu zbog svojega svjedočenja. Ako se ona dogodi, smatrajmo je iznimnom čašću koju nam je ukazao Isus, po uzoru na prve kršćane. Ne bojmo se biti širitelji radosne vijesti, jer ona je svijetu potrebna, a i mi smo kao navjestitelji potrebni Kristu. Svaka žrtva koju zbog toga podnesemo dar je, a još veća nagrada uslijedit će u nebu.

Kata Temunović, izrađivačica perlica

Kao dijete (davnih '70-ih i '80-ih godina prošloga stoljeća) jako sam voljela ići u bunjevačke svatove koji su se držali po starim običajima, a kojih je još u to vrijeme bilo baš dosta. Poseban doživljaj bio je slikat' se sa snašom, *okrećanje* u ponoć (ako nisam dotle zaspala), unošenje u šatru torti s različitim ukrasima od prženog šećera, vožnja na *špediteru* s izuzetno »raspoloženim« *mastalundžijama*, i na koncu, ali meni posebno važno – kačenje perlice prilikom dolaska i njeno ponosno nošenje, da svi koji nisu u svatovima (susjedi i ostali mještani) znaju da ja jesam. Ipak, ta je moja perlica bila u životu otprilike dok sam ja bila u svadbi, ali da sam tada znala koliko je zapravo truda i rada potrebno uložiti za njen nastanak i da će je vremenom zamijeniti neki drugi ukras, sačuvala bih svaku i danas bila ponosni vlasnik prepune ih škatulje. No, perlice ipak nisu u potpunosti zaboravljene, traže se i danas u po kojoj bunjevačkoj svadbi, a da budu i izrađene može se zahvaliti vjerojatno jedinoj osobi u Subotici koja ih pravi, **Kati Temunović**.

Preuzimanje posla, ali i mušterija

Početak bavljenja izrađivanja perlica Kata Temunović može zahvaliti majstoru **Andrásu Tóthu**, koji se tim poslom bavio u nekadašnjoj svojoj radnji u Subotici, u kojoj je, osim cvjetova koji su se koristili za perlice, izrađivao i razne uskrсне i božićne ukrase, a narudžbe je imao iz cijele bivše SFRJ. U jednom trenutku, zbog bolesti supru-

Sedam dodira do svatovskog UKRASA

ge, odlučio je prestati baviti se ovim poslom, a Kati, tada nezaposlenoj, stigla je nenadana i neočekivana ponuda.

»Bila je to 1988. godina i moj suprug je, kao bravar, radio nešto kod Andrása. Budući da se više nije namjeravao baviti s tim, pitao je mog supruga da li bih došla kod njega da mi pokaže kako se to radi, jer mu je bilo žao presu i alate prodati u Travnik, u Bosnu. Budući da sam voljela ručne radove i puno sam heklala, otišla sam i odmah me je počeo učiti tom poslu. Prvo što sam učila je uvijanje žice u krep papir, što je zapravo osnova, a nakon nekoliko dana, kada je vidio kako to meni dobro ide, shvatio je da tu neće biti problema«, priča nam Kata.

Kupili su od njega svu opremu i ne samo da je preuzela posao već i njegove sve mušterije, kojih je bilo iz Sarajeva, Travnika, Zadra i drugih ex-Yu gradova. Nije se ni okrenula, a nakon samo nekoliko dana stigla je prva narudžba – 500 cvjetova za Sarajevo. Još uvijek neiskusna i pomalo nesigurna, prihvatila je taj izazov, a za njegovu realizaciju trebao joj je cijeli mjesec (danas tu količinu napravi za 3-4 dana).

»U tim počecima, za sve što nisam znala obraćala sam se Andrásu. Onda sam polako počela praviti perlice za svadbe u Subotici i okolnim mjestima, a prve sam pravila za svatove moje *jetrove* i *divera*. Uz to sam naravno, do raspada Jugoslavije, radila i za one stare mušterije. Znalo je biti po tisuću komada što se slalo na stranu, a i ovdje za svadbe je bilo jako puno narudžbi (u prosjeku 250 perlica za jednu stranu). Kada je bilo puno posla, pomagala mi je *jetrova*.«

Kata kaže da se u to vrijeme, od 1988. pa negdje do početka 2000-ih sasvim pristojno moglo živjeti samo od tog posla i da je zaradila za sve što je bilo potrebno u kuću. No, budući da tijekom tih 12-14 godina nije bilo subote bez barem dvije svadbe, za nju u tom razdoblju nije bilo godišnjeg pa tako ni mogućnosti za obiteljska putovanja i ljetovanja.

O samoj perlici

Našu vrijednu sugovornicu pitali smo od čega se sastoji i kako se pravi perlica.

»Atlaska postava se štirka tako što se premaže kuhanim jestivim želatinom, a kad se osuši, ona je kruta i onda se siječe presom na kalupe (različite vrste i veličine cvjetova,

listova). Kad se isiječe, imam jastuče koje je napunjeno mekinjama na koje stavim cvijet i grijem glačalo, odnosno krugove koji formiraju taj cvijet. Potom dva ili tri sloja cvjetnih oblika sastavljam s drvofigksom, koji je bijele boje i brzo se suši. Sve se to sastavlja sa žicom koja prolazi kroz rupe na sredini cvjetova, a na kraju se savije kako bi ih zadržala, a tako savijena izgleda kao tučak. Da bi žica, odnosno drška, bila ravna, zamotava se koncem od tzv. mariborske svile. Na to idu i listovi, a rijetko kad i til. Imam četiri vrste cvjetova, s tim da za žensku stranu u svadbi oni budu bijele ili roze, a za mušku bijele ili plave boje. Atlas svila je inače materijal koji se najčešće koristi kao postava za kapute i kostime. Da bi se napravila jedna perlica, sedam puta je trebaš uzeti u ruku dok nije gotova. Treba po drška za cvijet i za dva lista, znači tri drške. Za 500 komada to je 1.500 samo drškica i to stalno treba vrtjeti.«

Perlice za svadbu ne razlikuju se samo po boji već i po veličini odnosno dužini.

»Nekada je najduža perlica bila za mastalundžije, za goste je bio jedan manji cvijet ili dva (bijele, roze ili plave boje), za roditelje su se pravile s tri malo veća, a za kumove s pet ili s tri velika cvijeta da bude upečatljivo. Pravila sam perlice i za kosu, koje su bile različite za mladu, enge, kume, majke mladenaca (s tri cvijeta, s laticama itd), te crvene boje za okrećanje snaše.«

Ostale rukotvorine

Osim perlica, Kata izrađuje i vjenčiće za prvu pričest, te vjereničke kutije.

»Vjenčići se također prave od cvjetova za perlice, s tim da su kružnog oblika i nazad se stavlja til kao veo koji dopire do otprilike polovine leđa, a može i bez tog vela. Nedavno sam za predstavu *Avaške godine* Književno-teatarskog kružoka, za ulogu snaše pravila perlicu za kosu, takvu formu kako se nekad nosilo, što sam napravila na osnovu starih slika i što mi je bilo prvi put da pravim tako nešto. Što se tiče vjereničkih kutija, one se sastoje od

kartona na koji ide stiropor oblog oblika, a to je obloženo saten svilom. U unutrašnji dio kutije se stavlja ravna svila, a iz vana se šiju tzv. žabice, pa je svila naborana. Ove kutije je nekada svekruva kupovala za snaju. Ona se nosila na zaruke, a u njoj su bili donje rublje i crveni materijal od kojeg su se šile papuče, pregača i perlice.«

U vrijeme kada je dobro išao posao s perlicama, osim Kate, po njenom saznanju, time se bavila još samo jedna žena kod koje su svojevremeno perlice naručili za svoju svadbu. Kada god joj je zatrebala pomoć, Kata joj se obratila za savjet, pa tako, kaže, nisu bile konkurencija jedna drugoj.

Perlice su bile popularne do početka 2000-ih godina, kada su ih zamijenili neki drugi cvjetovi (od slame, gotovi kineski), mašnice i ostali ukrasi. Međutim, i danas se među ovdašnjim svijetom nađe onaj tko želi sačuvati, odnosno zadržati barem neke od nekadašnjih običaja.

»I sada ponekad imam narudžbe, ali mi je olakšano u tom smislu da ne moram praviti cvjetove, kupim ih gotove (ružice, kalice) i samo ih vežem i napravim mašnice, jedino što namotajem na žicu. Napravim mašnicu kao podlogu na koju stavljam cvijet. Cijena perlice sada je 25-30 dinara za goste, 50 za roditelje, 100-120 dinara za kumove. Prošle i pretprošle godine nije bilo narudžbi, jer nije bilo ni svadbi zbog korone, ali primjerice 2014. sam ih imala baš dosta, i za svadbe, a radila sam i djeverske ručnike s tim žabicama. To me je naučila jedna žena iz Novog Bečēja koja je došla kupiti od mene perlice, pa mi sad za njih stižu narudžbe, osim iz Subotice i iz ostalih vojvođanskih mjesta. Sada nema mjeseca da nema narudžbi, bude za jednu do tri svadbe. Jedinim mjeseci kada nema posla su uglavnom studeni, prosinac i siječanj«, kaže Kata Temunović, dodajući kako joj za ovo što radi nikada nije bila potrebna reklama, već je uvijek radila po preporuci.

Budući da je još uvijek dobro služe najvažniji alati – prsti i oči (istina, uz odgovarajuća pomagala), Kata se nada da će se još dugo moći baviti ovim poslom, koji je, osim što joj donosi dobit, izuzetno opušta i smiruje i kojeg radi s velikim zadovoljstvom.

I. Petrekanić Sič

Stara crkva u Aleksandrovu

ovdje osnovana samostalna vikarija, a od 1956., s porastom naselja i broja vjernika, postaje samostalna župa, u ovoj istoj zgradi, sve do izgradnje crkve. Katolička crkva u centru Aleksandrova bila je projektirana još 1936. godine, ali taj plan nije realiziran.

Spomenuta lokacija na uglu Glavne i Prave ulice imala je veliki značaj i u daljoj prošlosti Aleksandrova. Prema istraživanju povjesničara **Zorana Veljanovića** (knjiga *Dr. Jovan Paču*

u izdanju Arhiva Vojvodine 2003. godine), ovdje je bila kuća općinskog bilježnika **Joana Pačua**, u kojoj je 1847. rođen sin **Jovan Paču**. Dr. Jovan Paču (Aleksandrovo kraj Subotice, 1847. – Zagreb, 1902.) bio je poznati skladatelj, liječnik i pijanist. Jedna ulica u Aleksandrovu desetljećima nosi njegovo ime, a rodna kuća je prije nekoliko godina obilježena pločom.

Do izgradnje crkve u Novom naselju u Aleksandrovu 1982. godine, posvećene Mariji Majci Crkve, katolički vjerski objekt u ovom naselju desetljećima je bio smješten u nenamjenskom prostoru, obilježenom skromnim tornjem. Zgrada stare crkve, tj. nekadašnja katolička bogomolja, i danas postoji na uglu ulica Aksentija Marodića i Vojislava Ilića, starih, širokih ulica u ovom mjestu, upisanih u kartu Subotice iz 1928. godine pod imenima Glavna i Prava. Današnji Beogradski put, koji prolazi kroz Aleksandrovo, u to vrijeme zvao se Čantavirski put.

Na karti iz 1928. godine na istom placu označene su zgrade policije i katoličke bogomolje. Nije greška. U povijesti župe Marije Majke Crkve doista postoji podatak o smještaju bogomolje u policijskoj zgradi od 1926. godine, kada je

Stara fotografija iz albuma obitelji **Horvacki Palivuk** jedan je od rijetkih foto dokumenata o postojanju organizacije *Hrvatske katoličke orlice* u Subotici. Izuzev **Lize Horvacki Palivuk**, čije je ime ispisano grafitnom olovkom na poleđini fotografije, nije poznata niti jedna druga ženska osoba na njoj, kao ni povod ili događanje na kojem je ona zabilježena (svećenik je najvjerojatnije **Andrija Moulion**, duhovnik *Hrvatskog katoličkog orla* u Subotici). Ali zato ostaje dokumentirana povijesna činjenica kako je ogranak *Hrvatske katoličke orlice* u najvećem gradu na sjeveru Bačke utemeljen 1925. godine, kao dio istoimene matične organizacije netom prije osnovane u Zagrebu iste godine. Poput svoje orlovske braće, i *orlice* su svoje djelovanje temeljile na svetim postulatima tzv. Zlatne knjige i njegovanju religijskih, moralnih, intelektualnih i sportskih načela.

Hrvatske orlice kod pape Pija XI.

Dijecezanski list Šibenske nadbiskupije u svom dvo-broju (9.-10. mjesec 1926. godine) donosi iscrpno izvješće o audijenciji pedesetak *Hrvatskih orlica* kod pape **Pija XI.** održane 5. rujna 1926. godine u dvorani Sala del trono u Vatikanu. Uz *orlice*, audijenciji je nazočilo još dvadesetak osoba, prije svih vođa ove hrvatske ekspedicije u Rim, šibenski biskup dr. **Mileta**, potom franjevački provincijal dr. **Burić**, te svećenici **Radić**, **Gunčević**, **Klarić**, **Tomasović**, a iz orlovske sveze bili su nazočni dr. **Merz** i referent za naraštaj **Vlahov**.

Obraćajući se *orlicama*, Sveti Otac je izrazio veliko zadovoljstvo što može osobno pozdraviti ovu prigodnu hodočasničku delegaciju iz Hrvatske: radost i zadovoljstvo nad dosadašnjim radom i želju za još jačim razvojem. »Htjeli bismo kazati Vam nekoliko riječi, da uzmognete razumjeti, koliko smo očinski radosni i zadovoljni, što Vas vidimo, drage kćeri i dragi sinovi, da ste došli k Nama iz Nama toliko mile koliko vjerne Hrvatske. Prošle godine došli su k Nama Orlovi. Ove godine Vi Orlice. Obradovao nas je izvještaj Vašega časnog vođe presvj. gosp. biskupa Mileta o sretno zasnovanoj organizaciji hrvatske katoličke ženske omladine, Svezi Hrvatskih Orlica. Čuli smo i čitali, koliko dobra i spasonosnoga ste Vi, mile Orlice, u tako kratko vrijeme izvele, te kako se Vaša organizacija divno razvila, tako da, dok ste prošle godine imale tek 1300 članica, ove godine je taj broj već poskočio na 5000. To je znak unutarnje vrijednosti, čvrstoće i životne snage Vaše organizacije. Predviđamo, da će broj Vaših članica skoro porasti na osam i deset tisuća, pak želimo, da Vas presvjetli Mileta tada k Nama opet dovede u mnogo većem broju, po mogućnosti što bližem potpunom broju članica. Program Orlica i njihov način rada je divan: vlastito posvećenje i uzgoj čista srca te apostolat. Još više Nas raduje Vaš lijepi i divni program te način, kako ga provodite.«

U nastavku svog obraćanja svojim gošćama i gostima iz Hrvatske, papa Pije XI. je ukazao kako u Svetom pismu postoje dva mjesta gdje se govori o orlovima i potom je ukazao na jedno od njih:

»Kod proroka Izaije čitamo: Koji se uhvaju u Gospoda, promijenit će snagu, dobit će krila poput orla, trčat će, a ne će se umoriti, hodat će, a ne će klonuti'. (Iz. 40, 31). Kćeri moje! Duše, koje se uzdaju u Boga, zadobit će snagu. Božju. Uhvanje se izražava u molitvi. S njom se čovjek uzdiže poput orla. Orlovi, koje je vidio prorok, to su vjerne duše, koje su pune uhvanja i pouzdanja. To su duše, koje duhom i srcem postaju orlovi. Hoćete li da budete pravi orlovi, morate se moliti, i to pouzdano moliti. Bog molitvi daje svoju milost i svoju snagu. Budete li Vi Orlice oboružane tom snagom. Vi ne ćete posmuti, jer će tada Božja snaga biti vaša snaga. Vi ćete tako biti prave Orlice Isusa Krista. Letjet ćete, a nikad se ne ćete umoriti niti ćete klonuti«.

Subotičke orlice

Ovaj svečani događaj i značaj koji je *Hrvatskim katoličkim orlicama* ukazao Sveti Otac potaknuo je još jače razvijanje ovog pokreta na subotičkim prostorima, a posebno značajnije aktivnije djelovanje bilježi se u 1927. godini. *Orlice* je predvodila i posebno se isticala tajnica **Marija Čović**, koja je svoje djelovanje nastavila i kasnije, kada je nakon uspostave tzv. Siječanjske diktature i potom zabrane rada i djelovanja orlovskog pokreta, u Križarskoj organizaciji, formalnoj sljednici *Hrvatskih katoličkih orlica*.

D. P.

Republičko natjecanje iz hrvatskog jezika

Republičko natjecanje učenika osnovne škole iz poznavanja hrvatskoga jezika i jezične kulture održano je 29. svibnja u OŠ *Vladimir Nazor* u Đurđinu. Na ovu razinu natjecanja plasiralo se 16 učenika, šest iz sedmog i deset iz osmog razreda iz sljedećih škola: *Matko Vuković* i *Ivan Milutinović* iz Subotice i *Matija Gubec* iz Tavankuta.

Mirjana Crnković, Tomislav Mačković, Lea Vojnić Purčar, Lea Vojnić i Margareta Uršal

Prva tri mjesta, kada su u pitanju sedmi razredi pripala su sljedećim učenicima:

Tomislav Mačković – I. mjesto,

Lea Vojnić – II. mjesto i

Lea Vojnić Purčar – III. mjesto.

Svi troje su učenici OŠ *Matko Vuković* i svima je mentorica prof. **Mirjana Crnković**.

Biljana Horvat, Andrija Mandić, Matija Ivković Ivandekić, Terezija Sekereš, Mirjana Crnković i Margareta Uršal

Kada su u pitanju osmi razredi, rezultat je sljedeći:

Andrija Mandić – I. mjesto, OŠ *Matko Vuković*, Subotica – mentorica Mirjana Crnković,

Matija Ivković Ivandekić – II. mjesto, OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica – mentorica **Biljana Horvat** i

Terezija Sekereš – III. mjesto, OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica – mentorica Biljana Horvat.

Svi natjecatelji dobili su pohvalnice za sudjelovanje na republičkom natjecanju iz poznavanja hrvatskog jezika i jezične kulture, a učenici koji su osvojili neko od prva tri mjesta su dobili poklon-bon HNV-a i diplome, koje će im biti uručene na svečanoj akademiji.

Projekt

Malci – digitalci

Na projekt »Malci – digitalci« konkuriralo je 106 škola u Srbiji, a škola *Ivan Milutinović* iz Subotice jedna je od šest nagrađenih osnovnih škola. Spomenuti projekt nastao je u sklopu natječaja »#Digitalna ekspedicija – Izazov 2021.«, raspisanog u okviru Inicijative za novu medijsku i digitalnu pismenost koju provodi *Propulsion*, u suradnji s Američkom agencijom za međunarodni razvoj (USAID).

Osnovni cilj ovoga projekta je da učenici prodube znanje o internetu, da nauče opisati što je internet i koja su pravila sigurnog korištenja, te da nauče koristiti ga u cilju pronalaženja informacija, komunikacije, razlikovati dobre i loše poruke, upoznati i usvojiti pojam nasilja na internetu i naučiti kako ga prevladati.

Da su ovi današnji malci stvarno digitalni genijalci ili digitalci svjedočimo u svakodnevnom životu, jer se oni često bolje snalaze na internetu i u svijetu tehnike od

odraslih ljudi. Na ovaj način će skupa s učiteljicama ići pravim putem uz nadzor odraslih.

»Nekada smo u našoj školi imali 'male novinare', te smo za ovaj projekt koristili internetsku stranicu škole u kojoj naši đaci pišu o svojoj školi i njenim događanjima. Budući da se nema sredstava za tiskanje njihovih vijesti, ovo bi mogao biti dobar početak za naše učenike«, kaže učiteljica **Sanja Dulić** i dodaje: »Ovim projektom ćemo kod djece razviti digitalnu pismenost i oni će kao 'mali novinari' moći pisati za našu web stranicu. Želja nam je da oni sami pišu o dobrim i lošim stranama interneta. U rad, koji mora biti vidljiv i široj javnosti, smo uključili i učenike, te će oni ravnopravno sudjelovati u kreiranju sadržaja koji će biti objavljen.«

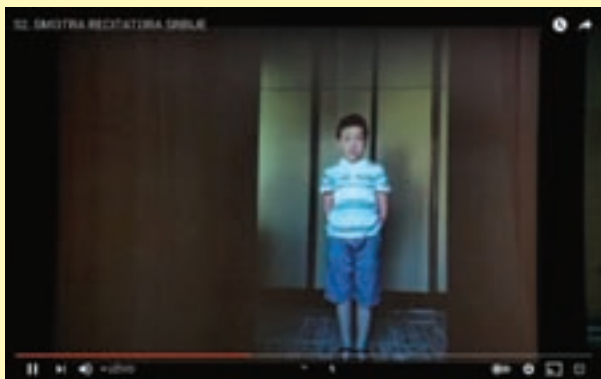
Na ovome projektu sudjelovali su učenici 1. a i 1. c razreda (srpski i hrvatski odjel) skupa sa svojim učiteljicama Sanjom Dulić i **Sladanom Štetak-Marković**, te su putem njega školi osigurali 90.000 dinara bespovratnih sredstava za realizaciju ovog projekta od koga se planira kupiti laptop za školu.

Ž. V.

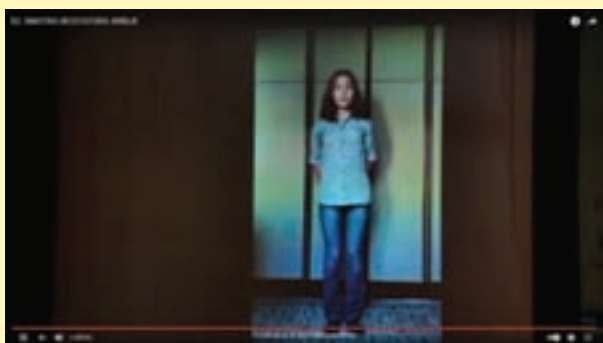

Održana 52. Republička smotra recitatora **Pavao i Marija Magdalena Huska na republičkoj smotri**

Nakon prošle godine, kada zbog pandemije izazvane koronavirusom nije održana niti jedna razina natjecanja recitatora, ove je godine smotra

održana virtualno. Tijekom nekoliko mjeseci na svim razinama, od školskih, općinskih, zonskih, pokrajinske ili okružne te završne republičke sudjelovalo je preko 22.000 djece koja su recitirala na materinjem

jeziku. Među njima su bili i brat i sestra, **Pavao i Marija Magdalena Huska**, recitatori Hrvatske čitaonice iz Subotice koji su se uspješnim nastupom plasirali na 52. Republičku smotru *Pjesniče naroda mog*. Smotra je održana 28. i 29. svibnja u online formatu. Svi koji su željeli mogli su je pratiti putem YouTube kanala Centra za kulturu Valjevo, inače organizatora ove završne razine natjecanja. Tijekom ova dva dana u Valjevu, a uz pomoć suvremenih tehnologija, diljem svijeta čule su se odlične izvedbe najboljih recitatora Srbije. Njih stotinjak, po tridesetak iz svake kategorije, mlađi, srednji i stariji uzrast, kazivali su poeziju na srpskom, mađarskom, rumunjskom, slovačkom, rusinskom i hrvatskom jeziku. Pavao Huska govorio je pjesmu **Ratka Zvrke** *Osmijeh* dok je Marija Magdalena Huska recitirala pjesmu *O jednom sviraču* **Grigora Viteza**.

B. I.

ZOVEM SE: **Iva Balić**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Aleksa Šantić*, Vajska – 2. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: nemam

VOLIM: sve

NE VOLIM: mislim da sve volim

U SLOBODNO VRIJEME: čitam i igram se sa sestrom

NAJ PREDMET: hrvatski i matematika

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: poljoprivrednica

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinoj 22, Subotica. Informacije na mobilni: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekorištene perne punjene novim sitnim guščijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se peč za etažno grijanje na čvrsto gorivo Podvis Knjaževac 30 kw. Tel.: 024 528682.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Izdaje se jednosoban stan na Prozivki u Subotici (42 km, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m² u centru Šida kod gradske tržnice (Karadorđeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.

U Somboru **prodajem** kompletno završenu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 064 2808432; 025 5449220.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viraingoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marame, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmo-mjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Kao i zemlju 1h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Kakav zrak udišemo?

Uoči obilježavanja Svjetskog dana okoliša, 5. lipnja, iz Zavoda za javno zdravlje kažu da je tijekom protekle godine zabilježen pad koncentracije dominantnih zagađivača zraka u Subotici, te da su građani oko 60 dana udisali zrak lošije kvalitete. Iako su brojke ohrabrujuće, još uvijek nije dostignut cilj – maksimalnih 35 dana u godini, prenosi Yu eco televizija.

Mjerenja su provedena na dva mjesta: u školi **Sonja Marinković** i automatskoj mjerne stanici kod Nove općine koja prati koncentraciju zagađujućih materija.

Prema riječima magistre kemijskih nauka u Zavodu za javno zdravlje Subotica **Mirjane Bonić**, suspendirane čestice su dominantne, a predstavljaju finu lebdeću prašinu koja se teško taloži, ali koja lako dopijeva do pluća. Zbog toga, kronična izloženost ovim česticama dovodi do kardiovaskularnih tegoba i problema s dišnim putovima. Glavni izvor zagađenja zraka jeste promet i individualna ložišta.

Češće korištenje gradskog prijevoza, pješačenje ili vožnja bicikla može u mnogome doprinijeti kvaliteti zraka, kao i povećanje zelenih površina, poručuju iz Zavoda za javno zdravlje.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 8. 6. 2021.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga **CroArt** prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

ILI-ILI

AKCIJA

do 30. 04. 2021.

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po 1 dinar ili
- 12 meseci sa 50% popusta

Astra Telekom

011 44 22 009

Kristijan SEKULIĆ 57	Naslov hrvatskog filma iz 1988.	Total Physical Response	Mrvice od mesa Crvene krv. stanice		Njemačke zanatske udruge (burz.)	Južno- afrička plesalica Mabuse	Parking Provincija u središnjem djelu Jave		Mini pite Vrsta njemačkog piva	Jedan str. brand kreveta i madraca	Treće slovo
Neizvorni postupak ili djelo, klišej									Before Christ Sumpor		
Pozdravit se pri odlasku pokornika											Road
Stradanje Hrvata od parizana 1945.									Larry Romano Mustre, ukrasi		
Kiosk		Top Digital Agency Agencija u Zagrebu				Glumac Vučković Predujam (str.)					Izrasline na koži
Prodavni- nica odjeće u Beču									I (eng.) Autoprijevo- znik u Vale- ncia ESP		
Podvaljak u svinje							Vonderman Aktivni sudski proces				
Pjevačica Alejandra Gheni					Zabavno glazb. scen. djelo Ustanici						
National Institute of Immunology				Rijeka između BiH i Hrvatske				Metar Vrsta majmuna	Ivan Kezava Columbia Int. domen		
Immobilien Verwaltung Treuhand				Naselje u Hrvatskoj Ljekovita biljka						2. samogl. Stil namještaja 1960.-1990.	
Jagodina			Makedonski nogometaš Jani Broj (krat.)								Sećma glazbena nota
2. samogl.		Pajdo, brat od miša ... Germansko m. ime							Island Ustanak, ustala		
Naselje, mala varoš, predgrađe (srp.)									Vilebani, univerzalni Mjesto (nem.)		
Staro- nordijski bog, Freyja suprug			Slabost Iransko m. ime								Voće s Orijenta
Negativac u stripu Martin Mysterie					Austrija Adolf Hitler		Musliman, muško ime Kazneni zakon				
Staro- zavjetni prorok						Karat 1. samogl.		Rimski ograč Simbol anarhista			
Izraelska pjevačica i glumica									Pis (vo)vođ		

RJEŠENJE

VODORAVNO: D. P. STEREOTIP, BC. OPROSTITI SE, KRIŽNI PUT, LR. O. TDA, ALJOŠA, LARIFARI, AND. GRONIK, CAROL ARCA, OPERETA, NIL, UNA, M. IK, IVT, STRMEC, E. JA, ATANASOV, E. BRACIKA, IS, VAROŠICA, UNI, OD, NEJAKOST, LOKI, A. IRKAN, ILIJA, K. TOGA, OFRA HAZA, KER

OKOMITO: SOKOL GA NIJE VOLIO, TPR, ARNIVA, ADOLF, ERITROCITI, BR, KIR, DROŽINA, ARONJA, ESNAFI, UŠTAŠE, AH, OTI, AKONTACIJA, A. TIPAR, PARINICA, KZ, PITULICE, MAKAKI, A. PITO, ARMESA, ORT, S. ŠARE, CO, USKOK, BELANOTI, VINTAGE, C. R. DLAKE, SI, NAR

Najveći uspjeh mlade reprezentacije Hrvatske

Reprezentativna budućnost

Nesretnim pogotkom u produžetcima propuštena je prilika za plasman u polufinale EP-a

O d svoga osamostaljenja Hrvatska nije imala ovako talentiranu mladu reprezentativnu vrstu, a mnogi je uspoređuju s legendarnim *čileancima*, za koje su glavne role igrali **Prosinečki, Boban, Šuker, Jarni, Štimac i Pavličić**. Imena prvotimaca koji su započeli susret protiv Španjolaca poput **Šempera, Vuškovića, Gvardiola, Bradarića, Šutala, Babeca, Franjića, Mora, Majera, Ivanušeca i Muse**, ali i pričuva **Biuka i Špikića** zasigurno su reprezentativna budućnost. Jer ova generacija prva je uspjela proći skupinu na Europskom prvenstvu za igrače do 21 godine, a poraz u četvrtfinalu, nakon produžetaka, protiv najbolje svjetske reprezentacije može se smatrati velikim uspjehom.

Temelj novih vatrenih

Zanimljivo je i fanscinantno kako jedna tako mala zemlja poput Hrvatske sa svojih oko 4,5 milijuna stanovnika može kontinuirano stvarati toliko nogometnih talenata.

Nastup na Europskom prvenstvu, koje ove godine zajednički organiziraju Mađarska i Slovenija, u žižu javnosti izbacio je nekoliko imena o kojima će se u budućnosti itekako govoriti u superlativima. Vratar Adrian Šemper igra već par godina u talijanskoj Serie A za *Veronu*, bočni obrambeni Domagoj Bradarić član je šampionske postave francuskog *Lillea*, štoper Joško Gvardiol odigrao je super sezonu za *Dinamo* kao posuđeni igrač njemačkog *Leipziga*, veznjak Nikola Moro nastupa za moskovski *Dinamo*, a Lovro Majer i Luka Ivanušec bili su udarne poluge u europskoj rapsodiji zagrebačkog *Dinama* i konačno otkrovenje ovoga prvenstva 1. HNL, osamnaestogodišnji Stipe Biuk iz *Hajduka*. Ova imena dobro zapamtite, jer oni su na samom pragu **Dalićeve** A reprezentativne vrste i već na jesen neki od njih bi mogli imati mjesta čak i u startnoj postavi. Jer smjena generacija se nastavlja, a nakon skorašnjeg Europskog prvenstva i duela protiv Engleske, Škotske i Češke očekivani su i neki oproštaji zaslužnih *vatrenih* senatora. S druge strane, po nekoj uvjetnoj tradiciji izbornik mlade reprezentacije blizu je u redu za budućeg prvog čovjeka A vrste, sjetimo se **Slavena Bilića i Nike Kovača**, a talentirani **Igor Bišćan** zasigurno ima potencijala da jednog dana zasjedne na ovu uvijek užarenu fotelju.

D. P.

Pripremni susreti Hrvatske A reprezentacije Armenija i Belgija

Najbolji nogometaši Hrvatske imat će u prvom tjednu lipnja dva pripremna susreta u sklopu završnih priprema za nastup na Europskom prvenstvu. Sparing protivnici izabranicima **Zlatka Dalića** bit će selekcije Armenije (1. lipnja u Velikoj Gorici) i Belgije (6. lipnja, Bruxelles). Nakon ovih susreta trebale bi biti razriješene i posljednje izborničke nedoumice glede finalnog sastava prve jedanaestorice koja će 13. lipnja istrčati na Wembleyu protiv favoriziranih Engleza.

Tenis

Roland Garros

Na drugom Grand Slam turniru sezone, pariškom Roland Garrosu, Hrvatska će imati samo jednog tenisača u muškoj konkurenciji (**Marin Čilić**) i tri te-

nisačice u ženskom natjecanju (**Petra Martić**, **Donna Vekić** i **Ana Konjuh**). Čilić je u prvom kolu zabilježio očekivanu pobjedu protiv Francuza **Rindernecha** (7:6, 6:1, 6:2), ali je Martić posve neočekivano poražena od Talijanke **Giorgi** (2:6, 7:6, 4:6). Kvalifikantica Konjuh nija imala šanse protiv Bjeloruskinje **Sabalenke** (4:6, 3:6)

POGLED S TRIBINA

Šampionski niz

Napadač minhenskog *Bayerna* **Thomas Müller** šaljivo je komentirao šampionsku fotografiju svoga reprezentativnog kolege **Antonia Rudigera**, objavljenu nakon osvajanja pokala Lige prvaka: **Perišić** je imao pravo, uvijek ti treba jedan Hrvat za Ligu prvaka! A niz od devet neprekidnih godina u kojima barem jedan Hrvat podiže najvrjedniji pokal u svijetu klupskih natjecanja nastavljen je i ove 2020./21. sezone. **Mateo Kovačić**, veznjak *Chelsea*, zaigrao je u posljednjih dvadeset minuta susreta protiv favoriziranog *Manchester Cityja* i, na koncu, slavio pobjedu od 1:0 za svoj četvrti naslov Lige prvaka. Istinu govoreći, prijašnja tri je osvojio kao dio sastava *Real Madrida* bez ijedne upisane minute na terenu, ali sada je tijekom cijelog natjecanja bio jedna od ključnih karika u momčadi **Thomasa Tuchela**. Tako se hrvatski barjak ponovno ukazao pred očima cijelog nogometnoga svijeta, Mateo ga je s ponosom istaknuo tijekom svečane ceremonije dodjele glasovitog »ušatog pokala« i još jednom svima ukazao na kvalitetu jedne od najtalentiranijih nogometnih nacija. Jer impresivni niz od devet uzastopnih šampionskih godina ne može biti stvar slučajnosti. A sve je započelo 2013. godine kada je **Mario Mandžukić** slavio u majici *Bayerna*, 2014. godine slavljenik je bio **Luka Modrić** (*Real Madrid*), 2015. **Ivan Rakitić** (*Barcelona*), potom je uslijedio hat-trick *Real Madrida* 2016.-2018. (Luka Modrić, Mateo Kovačić), 2019. godine **Dejan Lovren** je otišao do kraja s *Liverpoolom*, da bi prošle 2020. godine Ivan Perišić u majici *Bayerna* okičen hrvatskom zastavom podigao

najvrjedniji pokal. Jako malo se svjetskih reprezentacija može podičiti ovakvom statistikom i kontinuitetom osvajanja Lige prvaka, a jedna mala Hrvatska prkosno nastavlja prema jubilarnom desetoj naslovu.

Reprezentativci Hrvatske obećali su trijumfalni doček svom suigraču Kovačiću, kada se nakon par dana zasluženoga odmora priključi završnim pripremama za nastup na skorašnjem Europskom prvenstvu. Velika je to »forza« i dobar vjetar u leđa cijeloj momčadi, jer Mateo sa sobom donosi pobjednički duh i šampionsku auru, a baš to je potrebno ovom sastavu *vatrenih* koji konstantno mora opravdavati teret ruskog srebra s prošlog SP-a.

Pa neka u dugu hrvatskog niza u finalima Lige prvaka bude i nastup hrvatske reprezentativne vrste na velikim natjecanjima. Prva zadaća je nastaviti niz prolaska skupine, a za ostvarenje toga cilja treba proći rivale iz Engleske, Škotske i Češke.

Hrvatska to zasigurno može!

D. P.

Narodne poslovice

- * Ljudska zloba uvijek dolazi iz nemoći.
- * Sreća je kao groznica: koga hoće, toga spopadne.
- * Ne obara se svako drvo prvim udarcem.

Vicevi, šale...

Pozvala baka unuke na ručak, pa ih pita što će studirati.

- Medicinu, bako – kaže prvi unuk.
  - Zlato bakino, ti ćeš mene liječiti kad budem bolesna.
  - Ja studiram građevinu – odgovara drugi unuk.
  - Duša bakina, ti ćeš meni popravljati kuću.
- Zatim se baka okrene prema trećem unuku.
- A što ćeš ti studirati?
  - Povijest umjetnosti – kaže on.
  - A da, tebe je baš briga za baku.

Na razgovoru za posao.

- Vidim da ste bili odlični u školi. A što konkretno znate raditi?
- Testove. Znam rješavati testove.

Mudrolije

- * Vi ste nebo. Sve ostalo su samo vremenske prilike.
- * Jedini čovjek s kojim se trebate uspoređivati ste vi u prošlosti. I jedini čovjek od koga trebate biti bolji ste vi koji ste sada.
- * Svako razočaranje otvara oči, ali zatvara srce.

Vremeplov – iz naše arhive

Preprek, 2006.

Iz Ivković šora

Reštancija

Piše: Branko Ivković

Faljen Bog, čeljadi moja. Jevo vako, da vam oma najavim: kad stignu porezi i kojikaka, što bi kazli stari, reštancija ne morate se opšte sekirat da vam neću o tim pripovijdat. Jevo, baš niki dan mi došo na kapiju poštaš iz Tavankuta, ta da odkaleg, još jedino se Tavankučani staraju o našoj Maloj Bosni, a baš je fajin varoščana odaleg iz našeg sela i šorova poteklo, al kandar se ne višćine zdravo za didovinu; salaše su porušili, zemlje poprođavali jal poizdavali a ambulantu i poštu pozatvarali, vele smeta njim klozet poljski. I tako, počo sam o poštašu. Vidio ga ja odaleg s grede kako ide Ivković šorom. Krenem ti ja prema kapiji, al nisam dospio doć ni do polak puta a on već umetnio artije u moj sandučić i zamaglio dalje šorom kugod vijar. Periša oma kresnijo: »Ta ko bog opet dili čekove od frtalja, ko ga je njegov kad tako biži od svita«. Ja pro-našo ključić, pa kad sam otvorio kutiju, imam šta vidit: čekovi lipo stigli, a na njima cifra da čovik zaplače, svaki put sve veća i veća... Periša se opet ogasio, pa veli malkoc i zlorado: »Ta šta si ti, braca moj, očekivo od ovi sadašnji vladara: da će ti oprostiti i kast, ta eto samo za Branišu iz Ivković šora smo otpisali... E, borme nećeš. Ta tog ni u svatovi nema da će ti svirat svirci zabadavad, a kamol kod vlasti. Vamo su malkoc odigli cine kuruza, doduše nas su ojadili još za po cine u vršidbi al nisu zaboravili poslat ček, a i ova moja došla niki dan iz dućana pa bisno više da je poskupio fajin olaj a da divane da će i krv otic gori«. »Hm, moj Periša, gledim u te i ne možem se načudit. Ta fajin si pametno izdivanijo, al kome? Ta ne vidiš da nas paore niko ne sluša? Nas se site samo kad njim triba plaćat, a da ne divanim da kod nas po sela još nije dobilo ni one novce za kuruze od jesenas. Vele: gazda firme propo i plaćanje ne važi. Baš smo mi nika čudna država, al jeto dobili smo po tridest eura pa se radujemo; ko se kalamio dobio je još vise. Ja borme nisam. Kad mi kogod spomene kalam, oma se sitim mojeg Roke, matorog kerande. Vidim mu na vratu onaj lančić s medalijom što se dobio za kalamljenje još za vrime one prijašnje vlasti. Sve se bojim da na kraju i nama neće samo tako kogod nataknit medaliju kugod ondak vaškama, ne daj, Bože, da nam još udile i onu pirulu od glista.« »Sprdaj se ti samo, al vele da neš moć maknit iz države, nema nigdi idišta, ni na more brez kalama.« Gledim ga nako, pa se sve moram nasmijat, ta ne nasmijat već se zacinit od smijanja. »Ta, tebi je to baš furtom zdravo važno, moj Periša. Ta, di si ti bio osim na topolskim vašaru jal na novosadskom sajmu još s kadgodašnjom zadrugom? I to na sajmu posli nisi smio ni na šor izać, svi ti se smijali zato što kad si na sajmištu u hali vidio tepih, a ti izuo cipele pa i nosio u ruki. A tek o moru da ni ne divanim. I tebi bi to bio prvi put, ko i nama svima. Ta, di mi paori možmo na more! Ta, onda se baš vrše, prvo ječam, pa žito i na kraj 'turizma' cinco-kret i da imamo novaca od tog ništa. To je za gospodu, nama za 'radost' stigne samo reštancija. Neg, opet smo zabardali u politiku, a od nje mi dosta priko glave.« Ajd zbogom, čeljadi moja.

Rič po rič

I bircuza je kadgod bilo

Piše: Željko Šeremešić

Eto, dočeko sam unuka. Došo Marin sa veliki škula i oma se ponudio da ako ni već sutra odemo šta god popit u bircuz i odemo obič njive, da se na miru izdivanimo. Ne sićam se ka sam bio u bircuzu, a u atar mi još sam on odvede. Crkvu za Božić i Uskrs, eto to j sve što sam odavno od sela mog vidit. Da pravo kažem nisam baš mog ni pravoga spavat, okreto sam se cilu noć. Kad smo ujutru kazali ku ćemo i šta ćemo, ope sam dobio po repu od moje drage žene jer kaže ja dosađivam Marinu. To mi ni pogodilo ni malo. Ako j Marin reko, onda vala tako i triba. Prija neg što ćemo krenit pitam ga jel se dida triba opraviti za bircuz, a on će da nema potrebe jer su tamo svi kako j reko »neformalno« sprimiti. I eto, sio ja na pridnje sidalo u limuzinu ko knez. Kako smo stigli u srid sela, kako sad kažu centar, i izašli i krenili on mi naspomene da se ne sikiram priviše i ne iznenadim jel ovo di idemo je danaske »normalno« i u mode. Ajd, mislim se, bircuz ko bircuz. Kako idemo bliže, vidim gore piše »Pariz« i u njemu ezer dice. Ajd, mislim se, ako j ovo Pariz s dicma vala j digod pored bircuz sa velikima. A mi pravac tamo. Okolo sve nikake firangle, ispid crna stakla, mislim se vala j bircuz unutra iza stakla. Kad mi Marin vodi baš tu ispid. Sramota mi pitat i kazat, al bircuzi su uvik bili unutra. Sili mi, to mož reć i popeli se skoro u stolac a ja naviko na onaj komotni birtaški stolac di se mož naslonjit. Prvo što sam spazio cvit na astalu, pa se mislim da nisam došo merisat i gledat u cvit već pit. A nigdi pepeljare. Eh, mislim se, vala se cigara otrese pored. I nikaki kartoni sa slikama ispid, ko male novine. A nisam pono očale za čitat, pa se ope čudim šta j to. A Marin će: »Viš, dida, vamo se ne puši ako si mislio zapaljit, a ovo ko male novine ti je 'a-la karte' ili 'menu', a što bi mi rekli šta bi mogli pojist na brzinu i koliko košta a ovo drugo ti je da vidiš šta bi mogli popit i koliko košta«. Namišćam se na vom stolcu, pa ko da ću spasti študiram kako da mu kažem da bi ja rakiju dudovaču a ako već ima šta za jist, onda bi komadeš slanine i kobasice al sa ražnja. I dok sam se ja tu študiro, vidim ide kod nas nikako muško, da ne kažem dite, u pregaču; ošišan skoro napole i prstečkem u obrve, a za njim isto tako dite al žensko. E, od nje sam i ja dida od sto godina moro oko skrenit u stranu koliko joj košuljka nabreknita pa još raskopčana. Mislim se: »Eeee, dida Marne, sad ako ti srce ne stane neće nikad«. A da nas vidi ona moja sad stradali bi i sveci. Lipo oni pitu šta ćete, jedno pita za pit a drugo za jist. A ja ko iz puške naručivam dudovaču i kobasicu i slaninu, al sa ražnja. Gledu oni mene ko da sam s miseca, pa odgovaru da za dudovaču nisu ni čuli a kobasica i slanina nikad ni bila na tom meniu. Gledim ja snuždito Marina, a on snuždito mene pa će: »Ajd, dida, vidim ja da ovi današnji bircuzi nisu za nas«. I tako se mi digli prija neg što smo redovno sili. Ni u atar nismo ošli vala od žalosti već smo na moju radost oma kući došli i sili ispod ora. Onda j dida izvadio dudovaču iz kjera zapaljio vatru i natak na ražanj slaninu i kobasicu. A kad nema više stari bircuza, onda j kad Marin ne mari kod kuće najbolje, mislim se ja.

U NEKOLIKO SLIKA

Banatske ravni i bregovi

**PETAK
4.6.2021.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:18 Gorski liječnik
11:08 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja
13:17 Dr. Oz
14:04 Normalan život
15:00 Čuda UNESCO-ove baštine: Italija: Carstvo u nasljeđe, dokumentarna serija
15:59 Munch
17:00 Vijesti u 17
17:22 Kod nas doma
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Noćni let, film
21:38 5.com s Danielom: Mateo Beusan i Dubravko Ivaniš Ripper, zabavni talk show
22:42 Dnevnik 3
23:19 Senzacionalna vijest, britansko-američki film
00:54 Čuda UNESCO-ove baštine: Italija: Carstvo u nasljeđe, serija
01:52 Munch
02:45 Dnevnik 3
03:00 Vijesti iz kulture
03:08 Dr. Oz
03:50 Tajni život zoološkog vrta
04:37 Skica za portret
04:52 Dnevnik 2
05:41 Život vrijedan življenja

05:20 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:35 Odred za čuda
11:00 Otok ljubimaca
11:35 Raskid
12:30 Paul Hollywood: Život jednog slastičara
13:20 Prava ostavština, američki film
15:00 Život na otoku 1900-tih, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Tajni život zoološkog vrta
17:35 Stipe u gostima
18:15 Jedrima oko svijeta, dokumentarna serija
18:45 I to je Hrvatska:
19:05 Kapetan Clark, crtana serija

19:30 POPROCK.HR
20:05 Vatre, dokumentarni film
21:35 Endeavour, mladi Morse
23:10 Forenzičarka Halifax: Osveta, serija
00:50 Prava ostavština, američki film
02:25 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
5.6.2021.**

06:43 Klasika mundi: 43. Osorske glazbene večeri: Zbor Gustav Mahler iz Beča - Osor, Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije, 15.07.2018.
08:01 Kralj i četiri kraljice, film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:09 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:16 Zdrav život
13:43 Zajedno u duhu
14:19 Prizma, multinacionalni magazin
15:06 Istrage prometnih nesreća
15:36 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:12 Potrošački kod
16:40 Manjinski mozaik: Za stepenicu više
17:00 Vijesti u 17
17:17 Kultura s nogu
17:49 Lijepom našom: Čačinci
18:57 Vrijeme
19:00 Dnevnik 2
20:03 LOTO 7
20:12 A Porina dobiva... Đorđe Novković, glazbeno-dokumentarna serija
21:03 Dodjela glazbene nagrade Porin 2021., prijenos
23:23 Loto 7 - izvještaj
23:31 Dnevnik 3
00:03 Poziv, američki film
01:36 Braven, kanadski film
03:07 Dnevnik 3
03:30 Kralj i četiri kraljice, film
04:51 Fotografija u Hrvatskoj
04:52 Dnevnik 2
05:41 Lijepom našom: Čačinci

05:54 Regionalni dnevnik
06:37 Juhuhu
10:18 Vrtlarica
10:51 Život u parku
11:41 Poslovni plan
12:17 Dom na kvadrat
12:50 Gaudijev kod, film
13:47 Auto Market
14:23 Endeavour, mladi Morse
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Agroturizam - Konavle, Istra, Baranja, dokumentarni film
17:27 Magazin Euro 2020.
17:57 Magazin LP
18:25 Istarske freske - Na putu u nepoznato, dokumentarni film
18:56 Kapetan Clark
19:14 Glazbeni Top20
20:05 Junaci našega doba, dokumentarna serija
21:00 Dozvola za male Fockere, američki film
22:44 Zla krv, serija
01:13 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
6.6.2021.**

07:04 Najduži dan, film
10:00 Zagreb - Maksimir: Misa, prijenos
11:04 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:27 Plodovi zemlje
13:21 Zadar: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:03 Prstohvat ljubavi, film
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:34 Svim srcem, kanadsko-američki film
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 6
20:10 Dulum zemlje: Sandra Babac, dokumentarna serija
21:01 Loto 6 - izvještaj
21:08 Legendarne prve dame: Jackie Kennedy, dokumentarna serija
21:53 Dnevnik 3
22:26 Najduži dan, film
01:20 Nedjeljom u 2
02:15 Dnevnik 3
02:38 Mir i dobro
03:02 Divlja zemlja
03:45 Skica za portret
03:51 Nadomak popularnosti: Film o grupi Travis, glazbeno-dokumentarni film
04:50 Dnevnik 2
05:39 Zadar: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:05 Grantchester
10:55 Tko ubija u Brokenwoodu
12:30 Lidijina kuhinja
13:00 Slučaj odvjetnika Leforta, francuski film
14:40 Najbolji britanski amaterski kuhari
15:40 I to je Hrvatska:
16:00 Odbrojanje do Tokija
16:30 Indeks
17:00 Klub 7
18:00 Magazin LP 33/33
18:55 U ozračju tambure - Jacques Houdek i TO HRT-a, snimka koncerta
20:00 Junaci našega doba
20:53 Euro U 21, prijenos finala
23:00 Republika, serija
23:50 Graham Norton i gosti
00:35 Nadomak popularnosti: Film o grupi Travis, glazbeno-dokumentarni film
01:35 Brooklyn 99
02:05 Tko ubija u Brokenwoodu
03:35 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
7.6.2021.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:18 Gorski liječnik
11:11 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja
13:17 Dr. Oz
14:04 Globalna Hrvatska HTV
14:49 Čuda UNESCO-ove baštine: Grčka: između mita i stvarnosti, dokumentarna serija
15:47 Munch
17:00 Vijesti u 17
17:19 Kod nas doma
18:09 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:07 Prije svih: Akcija Miljevci 1992., dokumentarni film
21:06 Počivali u miru
22:13 Otvoreno
23:05 Dnevnik 3
23:37 Čuda UNESCO-ove baštine: Grčka: između mita i stvarnosti

00:30 Agenda: Svijet
01:01 Munch
01:55 Dr. Oz
02:37 Dnevnik 3
03:00 Tajni život zoološkog vrta
03:47 Divlja zemlja
04:30 Skica za portret
04:35 Dnevnik 2
05:25 Život vrijedan življenja

05:05 Peti dan
06:05 Riječ i život
06:34 Juhuhu
10:35 Odred za čuda
11:05 Indeks
11:35 Raskid
12:30 Legendarne prve dame: Jackie Kennedy, dokumentarna serija
13:25 Siroče, švedsko-finski film
15:00 Život na otoku 1900-tih, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Tajni život zoološkog vrta
17:35 Auto Market
18:05 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
18:55 Tea Mamut:
19:05 Kapetan Clark, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Junaci našega doba, dokumentarna serija
21:00 Lov na losose u Jemenu, britanski film
22:45 Crna lista
23:40 Luther
00:30 Siroče, švedsko-finski film
02:00 Noćni glazbeni program

**UTORAK
8.6.2021.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:17 Gorski liječnik
11:09 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život

* Sva prava eventualne izmjene programa zadržavaju TV postaje.

15:00 Čuda UNESCO-ove baštine: Španjolska - mozaik kultura, dokumentarna serija
 15:55 Munch
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 18:58 Vrijeme
 19:00 Dnevnik 2
 20:10 U svom filmu
 21:05 Zemljini tropski otoci: Havaji, dokumentarna serija
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Hrvatska za 5: Odgoj u obitelji i školi
 00:15 Čuda UNESCO-ove baštine: Španjolska - mozaik kultura, dokumentarna serija
 01:05 Munch
 01:55 Dr. Oz
 02:40 Dnevnik 3
 02:55 Vijesti iz kulture
 03:03 Tajni život zoološkog vrta
 03:52 Divlja zemlja, telenovela
 04:37 Dnevnik 2
 05:26 Život vrijedan življenja, telenovela

05:05 Izvan formata
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:35 Odred za čuda
 11:05 kreativac
 11:35 Raskid
 12:30 Ikone: Finale - najvažnija ličnost 20. stoljeća, dokumentarna serija
 13:25 Velika frka, njemačko-austrijski film
 15:00 Život na otoku 1900-

tih, dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Tajni život zoološkog vrta
 17:35 Stipe u gostima
 18:15 Jedrima oko svijeta, dokumentarna serija
 19:05 Kapetan Clark, crtana serija
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Junaci našega doba, dokumentarna serija
 21:00 Bucka, američki film
 22:50 Crna lista
 23:45 Luther
 00:35 Velika frka, njemačko-austrijski film
 02:05 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 9.6.2021.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:17 Gorski liječnik
 11:09 Eko zona
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Potrošački kod
 14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 15:00 Čuda UNESCO-ove baštine: Francuska: umijeće življenja, dokumentarna serija
 15:55 Munch
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 18:58 Vrijeme
 19:00 Dnevnik 2

20:03 LOTO 7
 20:10 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
 21:00 Loto 7 - izvještaj
 21:05 Mijenjamo svijet: Mehanizam zločina
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:26 Čuda UNESCO-ove baštine: Francuska: umijeće življenja
 00:16 Istrage prometnih nesreća
 00:41 Munch
 01:31 Dr. Oz
 02:16 Dnevnik 3
 02:39 Tajni život zoološkog vrta
 03:29 Divlja zemlja, telenovela
 04:14 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
 04:37 Dnevnik 2
 05:26 Život vrijedan življenja
 05:20 Što je klasik?

05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:35 Odred za čuda
 11:05 Luka i prijatelji
 11:35 Raskid
 12:30 Zemljini tropski otoci: Havaji, dokumentarna serija
 13:25 Poslije oluje, kanadski film
 15:00 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsh
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Tajni život zoološkog vrta
 17:35 Stipe u gostima
 18:15 Jedrima oko svijeta, dokumentarna serija
 19:05 Kapetan Clark

19:30 POPROCK.HR
 20:05 Junaci našega doba, dokumentarna serija
 21:00 Živ zakopan, američko-britansko-španjolsko-francuski film
 22:35 Crna lista
 23:30 Luther
 00:20 Poslije oluje, film
 01:50 Obiteljski zločini
 02:35 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 10.6.2021.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:17 Gorski liječnik
 11:09 Hiša, emisija pučke i predajne kulture
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Život vrijedan življenja
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Hrvatska moj izbor: Jasmina i Branko
 14:30 Prometej
 15:00 Čuda UNESCO-ove baštine: Portugal: zemlja istraživača
 15:55 Munch
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:03 LOTO 6
 20:10 Tko želi biti milijunaš?
 21:00 Loto 6 - izvještaj
 21:02 Tere, to sam ja, dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Čuda UNESCO-ove baštine: Portugal: zemlja

istraživača, dokumentarna serija
 00:20 Munch
 01:10 Dr. Oz
 01:55 Dnevnik 3
 02:10 Vijesti iz kulture
 02:18 Tajni život zoološkog vrta
 03:07 Divlja zemlja
 03:52 Hiša, emisija pučke i predajne kulture
 04:17 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
 04:37 Dnevnik 2
 05:26 Život vrijedan življenja

05:20 Knjiga ili život
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:35 Odred za čuda
 11:05 Pozitivno
 11:35 Raskid
 12:30 dokumentarna serija
 13:25 Cijena sreće, francuski film
 15:00 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsh
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Tajni život zoološkog vrta
 17:35 Stipe u gostima
 18:15 Jedrima oko svijeta, dokumentarna serija
 19:05 Kapetan Clark
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 EUROPEO - uvodna emisija
 21:05 Crvena prašina, hrvatski film
 22:50 Klub 7
 23:45 Crna lista
 00:35 Cijena sreće, francuski film
 02:05 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetonik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Prekrasna Italija

KAPICE PATULJAKA, sela koja umiru i druge bajke

U z činjenicu da sam u nekim programima i razgovorima shvatila da imam želju živjeti u Italiji, i ako tome dodamo moju slabu stranu prema talijanskoj kuhinji, opravdavam sve učestalije maštarije o putovanju u tu zemlju. Kad sam samo zastala da vidim o čemu bih mogla pisati ovoga tjedna, Italija mi je odmah pala na pamet. Zapravo me nije briga u kojem ću se dijelu Italije zaustaviti, jer njoj ne gledam u zube.

Neobična odredišta svima su zanimljiva i danas nas sve vodim na neobična mjesta u Italiji, jer želim da ih svi vole jednako kao i ja, a nema boljeg načina od ispričati zanimljivu priču ili pronaći nešto neobično.

Nevjerojatne scene

Toranj koji viri iz vode je svakako jedna od zanimljivosti kojom bih mogla početi. Riječ je o Lago di Resia, umjetnom jezeru koje se nalazi u talijanskim Alpima i koje je svoju popularnost steklo po tornju koji viri iz vode. Toranj pripada crkvi iz 14. stoljeća, koja je potopljena 1950. godine kada je u procesu pravljenja brane za proizvodnju sezonske električne energije potopljen veći dio gradova, među kojima su Kuron i Resija. Jedino što je ostalo vidljivo je crkveni zvonik i do njega se može doći i pješice, zimi, kada je jezero zaleđeno. Mnogi kažu da još uvijek čuju zvono zvona u kuli, iako je uklonjeno nakon izgradnje jezera.

Poslije tornja potopljenog mjesta, putovanje nastavljam u selu koje umire, koje je ujedno i selo koje želi živjeti. Budući da se nalazi na veoma erozivnom području, pretrpjelo je do sada više serija urušavanja u kojima su se pojedini dijelovi sela odvajali i padali u kanjon, i na kraju ga od nekadašnjeg grada pretvorili u gotovo napušteno seoce. Civita di Bagnoregio danas ima 12 stanovnika i mnogo više mačaka, a njihov gradonačelnik je obećao da mjesto neće izumrijeti i okrenuo se turizmu. Njegove neobične, kaldmirane ulice, kameni prolazi i drevne kuće obložene saksijama izgledaju poput bajke i njegove putnike vraćaju u prošlost, u period srednjovjekovne Italije.

Apulija (Puglia) i grad Albobelo, jedini grad na svijetu u kojem kuće izgledaju poput patuljastih šešira i tu stoje, bez ikakvih promjena, više od 400 godina, pružit će nam potpuno drugačiju Italiju od one na kakvu smo svi navikli. Zbog svoje jedinstvenosti 1996. godine uključeni su u UNESCO-vu kulturnu baštinu. Njihovo ime je »truli«, a izgrađeni su od kamena postavljenog na četvrtastu podlogu i pokrivenog stožastim krovom. Prepoznatljivi krovovi izgrađeni su od krečnjaka i voodootporni su. Većina truli kućica

ima po jednu sobu ispod svakog krova i dodatne prostorije u zaobljenim nišama unutar zgrade. Teško je povjerovati, ali ove »patuljaste kuće« privlače desetke tisuća posjetitelja, a truli zona uključuje oko tisuću kuća iz bajki, od kojih su mnoge povijesne građevine.

Tursko stubište

Tursko stubište (Scala dei Turchi) stepenasta je litica na jugu Sicilije, izrađena od mekog krečnjaka i bijelog lapora – »meke« sedimentne stijene. Ovaj je dio obale izdržao tisućljeća oceanskih valova i slanih vjetrova koji su stvorili prirodne stepenice na litici, dajući formaciji svoje ime. Nazvan je i po turskim gusarima koji su tijekom stoljeća mnogo puta napadali Siciliju.

I za kraj ostavljam jedan od gradova kojim se ponosi cijela Italija, a nekada je smatran sramotom Italije. Matera je drevni grad koji se sastoji od stotina sasija (kamenih stanova) koji datiraju iz pretpovijesnih vremena kada je zemlja bila puna naselja troglodita (naziv za ljude koji žive u špiljama).

Te su kuće iskopane iz sedimentne stijene i izdubljene kako bi se stvorile sobe za smještaj cijelih obitelji. Ovaj nestvarni grad često je korišten za snimanje filmova i predstavljao je drevni Jeruzalem u filmu **Mela Gibsona** iz 2004. *Kristova muka*.

Italija mi se čini tako lijepom da, ako bih prokrstarila njo-me, dugo ne bih morala nigdje putovati i mogla bih sjesti te o tome napisati knjigu. Ili bi bilo još bolje sjesti negdje u Italiji i pisati.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
 VOJVODANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35325960160000218862
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
 +381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

